

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک خپرونه

اووم کال، څلور اویایمه کڼه، د ۱۳۹۲ کال د زمري میاشت

د افغانستان بانک برای مصونیت هر چه بیشتر سیستم پرداخت قراردادی را با کمپنی BPC عقد نمود

د افغانستان بانک خبرتيا!

د افغانستان بانک د قانون د دري دېرشمې مادې مطابق د افغانستان رایجې پیسې او پولې واحد افغانی دي، له همدې امله د ټولو افغانانو، دولتي او خصوصي ادارو او مؤسسو څخه غوښتل کیږي خو په قرار دادونو، نورو معاملو او په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي، ځکه چې افغانی په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده چې ستاسو د اقتصادي برنامو جوړونه په ثبات کې ګټوره تمامیږي.

بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: یما عقیف

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: خالد احمد فیضی

فوتوژورنالیست: زیرک ملیا

آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک

تلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.centralbank.gov.af

د دې ګڼې مطالب

د افغانستان بانک برای مصونیت هرچه بیشتر سیستم ...

ګام دیگر در بهبود گسترش تجارت و سرمایه گذاری

د صنفی حکومتوالی درې ورځنی ورکشاپ

کانونه د افغانانو وروستی هیلي

افزایش میزان صادرات افغانستان در ربع اول سالجاری

د افغانستان اوسنی اقتصادي حالت

کالا های تولیدی داخلی باید مورد حمایت قرار گیرد

حمایت مالی بانک جهانی از پروژه های زیربنایی...

د ټولنيزې او بشري پانګې پرمختیا (انکشاف)

افغانی، زموږ ملي پولي واحد

اخبار اقتصادی جهان

وضعیت اقتصادی جهان

افغانستان در یک بازی دوستانه فوتبال، پاکستان را ...

یاد آوری: به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر

می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

افزایش صادرات، درآمد ارزی کشور را تقویت می بخشد

صادرات یکی از عوامل ارزنده در افزایش درآمد ارزی و همچنان رشد و توسعه اقتصاد کشورها به شمار می‌رود. افغانستان کشوریست که اکثر اجناس و خدمات مورد نیاز خود را از کشورهای دیگر وارد و برعکس صادرات این کشور در مقایسه به واردات آن بسیار ناچیز می‌باشد، بر این اساس اسعار بیشتری را جهت توريد اجناس هزينه و عوايد اسعاری کمی را نصیب می‌شود.

افزایش میزان صادرات یکی از اهداف تجارت خارجی را تشکیل می‌دهد که اثر مستقیم بر درآمد ارزی کشور دارد. افزایش صادرات در پهلوی اینکه منبع خوبی در آمد ارزی به شمار می‌رود، زمینه سرمایه‌گذاری‌ها، رشد تجارت و فرصت‌های کاری بیشتر فراهم ساخته و بر رشد و توسعه اقتصاد کشور مؤثر واقع می‌گردد.

صادرات اجناس و کالاهای تولیدی کشور در گذشته همواره با مشکلات و یک سلسله مسائلی چون آفات نباتی، کاهش تولیدات و مشکلات راه‌های ترانزیتی، نبود بازار و بسته‌بندی غیر معیاری روبرو بود. گزارش‌های اخیر اتاق تجارت و صنایع افغانستان و همچنان وزارت محترم تجارت

جمهوری اسلامی افغانستان می‌رسانند که طی چهار ماه اول سالجاری با رفع نسبی مشکلات ترانزیتی، افزایش تولیدات، کاهش آفات طبیعی، معیاری شدن بسته‌بندی و آشنایی تجار افغان به بازارهای جهان؛ صادرات حبوبات، قالین، پنبه، نباتات و میوه نسبت به ربع اول سال گذشته بیشتر از ۴۰ درصد افزایش یافته است که این افزایش مستقیماً بر درآمد ارزی و سیاست‌های پولی کشور تأثیر مثبت می‌گذارد. این در حالیست که میزان صادرات در ربع اول سال گذشته به ارزش ۶۴ میلیون دالر می‌رسید که در ربع نخست سالجاری به بیشتر از ۱۰۰ میلیون دالر رسیده است.

افزایش صادرات امکانات دریافت بازارهای جهانی را برای رشد محصولات داخلی مهیا ساخته؛ در نتیجه سکتور زراعت را که یکی از بخش‌های کلیدی رشد اقتصادی کشور محسوب می‌شود، تشویق به افزایش محصولات می‌نماید. افزایش صادرات سبب افزایش درآمد ارزی کشور شده که با مرور زمان نیازمندی‌های کشور از درک مشکلات ارزی مرفوع گردیده و این امر سبب ثبات هر چه بیشتر پول افغانی نیز می‌شود. ■

د افغانستان د بانکداری قانون

څلورم فصل

دنده ایزې غوښتنې (عملیاتي التزامونه)
د بانکوالی عمومي اصول
دوه دېرشمه ماده:

(۱) بانک مکلف دی خپلي اداري چارې او فعالیتونو د قانون د حکمونو، د بانکوالی د جواز یا اجازه لیک د منضمه شرایطو او محدودیتونو او نورو حکمونو، لارښودونو او دستورونو مطابق چې د د افغانستان بانک لخوا صادرېږي په سالم او محتاطانه توګه سرته ورسوي.

(۲) بانک د لاس رسۍ وړ وجهي پانګه ایزو کافي سرچینو په ساتلو، د شتمنیو د استهلاک لپاره په تدارکاتو، د پورونو په ورکړې او د احتمالي ضررونو په جبران، د راکړې ورکړې د حسابدارۍ د سندونو او سوابقو په ساتلو، د ریسک له احتمالي ضرر څخه د مخنیوي لپاره د اغیزناکو تدبیرونو په نیولو او د خپلو شتمنیو د ضرر د مخنیوي په منظور له ډول ډول پانګو اچونو څخه د ډاډ په ترلاسه کولو مکلف دی.

(۳) د د افغانستان بانک کولای شي د بانکونو د احتیاطي څارنې معیارونه او کړنلاره اټکل او د مقرراتو په واسطه وضع کړي.

(۴) د عامل هیئت رئیس یا اداري مسئول مکلف دي، په هغه صورت کې چې د بانک الزامي پانګه، د نافذه قوانینو او مقرراتو مطابق له ټاکلي اندازې څخه لږ وي، موضوع دې سمدستي د افغانستان بانک ته خبر ورکړي.

(۵) د افغانستان بانک کولی شي په دې فصل کې د درج شوو غیر مېشتو بانکونو د فروعو د حکمونو د بڼه تطبیق لپاره

ځانګړي مقررات وضع کړي.

بانکوالی فعالیتونه

دري دېرشمه ماده:

(۱) بانک کولای شي د دې قانون د حکمونو او د بانکوالی په جواز کې یې د وضع شویو شرایطو مطابق، لاندې فعالیتونه سرته ورسوي:

۱- د عندالمطالبه سپارنو په شان د پولی سپارنو یا نورو سپارنو یا د بیرته ورکړې نورو وجوهو چې ټکټانه په هغو پورې اړه ونیسي یا ونه نیسي، د پولی سپارنو ترلاسه کول.

۲- د اعتبار ورکړه که څه د رهن یا د ممل د حبس د حق په وسیله تضمین شوې وي یا نه، له محدودیت پرته د مصرفي او رهنی اعتباراتو پر ورکړې، په تنزیل سره د معاملي وړ سندونو د پیروډلو په شمول او له ظهر نویس څخه د ترلاسه کولو له حق پرته یا له پلورونکی څخه د ترلاسه کولو حق پرته په تنزیل سره د دین د ترلاسه کولو پیروډل او د وسایلو او تجهیزاتو د اجارې په شمول د سواګریزو معاملو تمویل پدې شرط چې بیه یې د اجارې د مودې تر پایته رسېدو پورې ورکړه شي او اجاره ورکونکی د ترمیم او په هغو پورې د اړوند لګښتونو مسئول نه وي.

۳- د ځان یا د پیروډونکو په ګټه د لاندې مواردو پلورل او پیروډل د هغه بیا پلورلو او د دلالی د خدمتونو د برابرولو لپاره:

• د چک، برات، حجت او د سپارنې د ګواهی لیک په شمول د پیسو د بازار سندونه.

• ګران بیه فلزات او قیمتي ډبرې.

• په بهرنیو اسعارو او د ټکټانې په نرخ پورې مربوط سندونه.

• ونډې او نور بهالرونکي سندونه.

• مخکې پیروډل شوی (پیش خرید) قراردادونه، مستقبلي قراردادونه، اختیار قراردادونه او په اسعارو پورې نور مربوط مشتقات.

• د معاوضي موافقت لیکونه.

• د پور پانې.

۴- په خپله یا د مشتریانو په ګټه، د ضمانتونو او د L/C اعتبار پایو د مشروطو ژمنو لاسلیک کول.

۵- د تصفیوي خدمتونو یا د پیسو، بها لرونکو سندونو او د چکونو، اعتباري او د بتي کارتونو او د ورکړې وړ نورو کارتونو، مسافرتي چکونو، بانکي برات د انتقال په شمول، تلګرافي، الکترونیکي، دیتونو او له د مخه مجاز شوو کرېډېتونو د ورکړې د سندونو د انتقالاتو د خدمتونو تأمینول.

۶- د پیسو دلالی.

۷- د بهاء لرونکو سندونو په شمول د ګران بیو شیانو خوندي کول او ساتنه.

۸- د بهاء لرونکو سندونو د ټاکونکي مالي سلاکارۍ یا مالي استازیتوب د مدیر په توګه د خدمتونو برابرول.

۹- د بازار د اقتصاد په هکله د عمومي معلوماتو په شمول د مالي اطلاعاتو او د اعتبار د رپوټ ورکونې د خدمتونو برابرول.

۱۰- د دې مادې له (۱ تر ۹) جزء څخه راپیدا شوي نور فرعي فعالیتونه. □

د افغانستان بانک برای مصونیت هر چه بیشتر سیستم پرداخت قراردادی را با کمپنی BPC عقد نمود

انتقالات پول در داخل و خارج از کشور مساعد خواهد شد. امید است که با ایجاد سیستم فوق الذکر در حالیکه تعداد کمی از مردم ما دسترسی به خدمات بانکی دارند، تغییراتی به میان آید، یعنی ما بتوانیم خدمات بانکی را در تمام نقاط افغانستان بصورت ساده و سهل انجام دهیم و مردم بصورت بهتر از امروز به خدمات بانکی دسترسی پیدا نمایند. سیستمی که امروز قرار داد آن به امضا میرسد با استفاده از تکنالوژی عصری مجهز بوده و از یک مرکز واحد تادیاتی اداره میگردد. با تأسیس و شروع کار سیستم ملی تادیات، اشخاص و شرکت

افغانستان، نماینده موسسه حرکت، آمر دفتر پروژه های استحکام مالی، روسای بانکهای تجارتي، رییس اتحادیه صرافان سرای شهزاده، آمرین دیپارتمنت های د افغانستان بانک و نمایندگان رسانه های اطلاعات جمعی کشور اشتراک نموده بودند.

ابتدا محترم نورالله دلاوری رییس گل د افغانستان بانک ایجاد سیستم تادیات در افغانستان را یک دستاورد بزرگ عنوان نموده افزود: با نصب و آغاز سیستم پرداخت در افغانستان و عرضه خدمات تادیاتی از طریق موبایل و سایر کارت های الکترونیکی، زمینه دسترسی ساده

د افغانستان بانک در رابطه به ایجاد سیستم واحد تادیاتی قرار دادی را با شرکت BPC هالند امضا نمود. در محفلی که به همین مناسبت به تاریخ ۲۷ اسد سالروان در تالار کنفرانس های د افغانستان بانک برگزار گردیده بود، محترم نورالله دلاوری رییس گل د افغانستان بانک، محترم خان افضل هده وال معاون اول و محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک، محترم مسعود خان موسی غازی رییس نوی کابل بانک و معاون انجمن بانکداران افغانستان، نماینده شرکت BPC، مسؤل سیستم پرداخت

خویشرا به اسرع وقت به هر نقطه افغانستان انجام دهند. این هم یک دستاورد بزرگ در نظام بانکی کشور محسوب می گردد که با عقد این قرار داد توقع می رود تحول جدیدی در عرصه بانکداری و مالی افغانستان به میان آید و زمینه رشد متوازن خدمات مالی بیشتر از پیش فراهم گردد.

بعداً مسعودخان موسی غازی معاون انجمن بانکداران افغانستان و رییس نوی کابل بانک، نماینده کمیته BPC کشور هالند، رییس سیستم تادیات افغانستان پیرامون اهمیت و طرز استفاده از سیستم واحد تادیات افغانستان صحبت نمودند.

در اخیر این کنفرانس مطبوعاتی از جانب محترم نورالله دلاوری رییس گل افغانستان بانک به سوالات ژورنالستان رسانه های اطلاعات جمعی پاسخ ارائه شد. □

حمایت مالی بانک جهانی روی دست گرفت که مشمول عرضه خدماتی تادیاتی از طریق موبایل و کارت های الکترونیک می باشد.

محترم رییس گل افغانستان بانک در رابطه به اداراتی که در این سیستم شامل هستند گفت: بانکها، مؤسسات خدمات مخابراتی (تلفون) و... شامل این سیستم اند که میتوانند انتقالات خود را از طریق مرکز تادیات به سهولت و با اطمینان انجام دهند و همه در این سیستم سهیم باشند، یعنی تمام مؤسسات میتوانند از یک مرکز واحد تادیات با سیستم مدرن و عصری استفاده نمایند. کشور ما مشکلات زیادی در قسمت تادیات دارد؛ معاشات ارگانهای قوای مسلح و اشخاصیکه در سایر نقاط کشور و جهان پول انتقال میدهند، با مشکلاتی روبرو اند که با ایجاد و استفاده از این سیستم که منحصی یک مرکز واحد کار می نماید، تمام انتقالات

ها میتوانند تمام انتقالات پولی خود را چون: پرداخت مالیات، صرفیه برق و سایر پرداخت ها را از طریق این سیستم به صورت بسیار سهل، شفاف و با اطمینان خاطر انجام دهند. در آغاز سه بانک این سیستم را پیاده خواهند کرد و بعد امیدواریم تا تمام بانکها از سیستم فوق استفاده نمایند، زیرا یک سیستم اشتراکی است که همه بانکها میتوانند از طریق آن خدمات تادیاتی را برای هموطنان ما در هر گوشه و کنار کشور انجام دهند.

محترم دلاوری رییس گل افغانستان بانک در قسمتی از صحبت های خود گفت: قرار داد سیستم تادیات را که امضاً خواهیم نمود، در سال ۱۹۹۴ ایجاد و تا اکنون ۳۶ کشور جهان از خدمات متذکره بهره برده اند، افغانستان بانک سیستم ملی تادیات را در سال ۲۰۱۱ با

گام دیگر در بهبود گسترش تجارت و سرمایه گذاری

کار می کند. حالا این سیستم مدرن که با معیارات پیشرفته جهانی استوار است؛ در بین کشورهای آسیای میانه و افریقای شمالی حایز مقام اول گردید."

محترم دلاوری در ادامه صحبت هایش گفت که باره اندازی سیستم ثبت تضمینات اموال منقول، زمینه دسترسی ساده به معلومات و شرایط حقوق رهن از یک مرکز فراهم میگردد که در مؤثریت قرضه دهی جهت افزایش سرمایه گذاری های متوسط و کوچک و مصونیت اعتبارات و گسترش تجارت نقش به سزایی دارد. زیرا با مشخصات بهتر فعالیت میدارد، یعنی کاملاً یک سیستم

«

و پولی که به اجرای اعتبارات و قرضه سر و کار دارند، فوق العاده مفید است. مرکز ثبت اعتبارات عامه و مرکز تضمین اموال منقول که در نخستین روز های فعالیت خود قرار دارند، روی اهدافی چون: تشویق فراهم کنندگان اعتبارات برای افزایش قرضه های که توسط اموال منقول تحت تضمین قرار میگیرند، گسترش تجارت و سرمایه گذاری، ایجاد سهولت در مصونیت اعتبارات، قوانین و مقرراتی که دفتر ثبت تضمینات اموال منقول طبق آن فعالیت دارد، قانون رهن اموال منقول در معاملات بانکی، قانون اسناد قابل معامله و مقرر ثبت رهن اموال منقول

افغانستان با فراهم نمودن بستر مساعد به منظور ثبت حقوق رهن بر تضمینات اموال منقول و ایجاد سیستم الکترونیکی از آسیای میانه و افریقای شمالی پیشی گرفت به همین منظور روز چهارشنبه ۹ اسد سالروان کنفرانس مطبوعاتی به اشتراک محترم نورالله دلاوری رییس گُل د افغانستان بانک، محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک، خانم صدف دشتی مدیر ارشد پروژه ثبت تضمینات موسسه حرکت، رییس انجمن مؤسسات کوچک قرضه دهی، رؤسای بانکهای تجاری، رییس اتحادیه صرافان سرای شهزاده و تعدادی، آمرین دیپارتمنت های د افغانستان بانک، مدیر و مسؤولین بخش های مرکز ثبت اعتبارات عامه و نمایندگان اطلاعات جمعی در تالار کنفرانس های د افغانستان بانک تدویر شد.

ابتداء محترم نورالله دلاوری رییس گُل د افغانستان بانک تأسیس مرکز ثبت اعتبارات عامه را که بخشی از د افغانستان بانک می باشد و به همکاری پروژه بانک جهانی ایجاد و مؤسسه محترم حرکت در تمویل آن سهم فعال داشت یک دستاورد بزرگ خوانده افزود: "مرکز ثبت اعتبارات عامه دارای چند بخش مهم است که در سکتور اقتصادی افغانستان خصوصاً برای فعالیت بانکها و سایر مؤسسات مالی

الکترونیکی مجهز به تکنالوژی معاصر می باشد و از طریق انترنت برای همه قابل دسترس است که دارای جستجوی کاملاً اتوماتیک و قابل اعتماد می باشد، هیچگونه طی مراحل اداری برای ثبت ضرورت ندارد، یعنی از بیروکراسی و سرگردانی مراجعین جلوگیری میشود، دارای طرزالعمل واحد برای تمام اطلاعاتیه ها است و سیستم پرداخت فیس به طور اتوماتیک صورت میگیرد.

محترم رییس کل افغانستان بانک در این کنفرانس خبری به سیستم (Tax Lien) ثبت اعتبارات عامه اشاره نموده گفت که در این سیستم مودلی در نظر گرفته شده است که با تطبیق آن اشخاص انفرادی و شرکت هاییکه مالیات شان را نپرداخته اند و این معلومات از طرف وزارت مالیه درج سیستم می گردد، و آنها الی پرداخت مالیات شان نمی توانند، از بانک های تجارتي قرضه دریافت نمایند. در نتیجه تطبیق این سیستم از یک طرف عواید دولت افزایش خواهد یافت، بلکه از طرف دیگر مؤسسات مالی به معلومات بیشتر در مورد متقاضیان دسترسی خواهند داشت.

محترم دلاوری در قسمت دیگری این کنفرانس افزود که سیستم ثبت

تضمینات اموال منقول یک دستاورد بزرگ برای افغانستان است، زیرا این سیستم در اکثر ممالک همجوار ما تا هنوز وجود ندارد.

متعاقباً خانم صدف دشتی پیرامون فعالیت های مؤسسه حرکت صحبت نموده گفت: مؤسسه حرکت یک مؤسسه افغانی و غیر انتفاعی است که در عرصه بهبود فعالیت های سکتور خصوصی و محیط سرمایه گذاری ها فعالیت دارد. این اداره دو پروژه مشترک با د افغانستان بانک دارد که یکی آن دفتر ثبت تضمینات اموال منقول و دیگر آن ثبت اعتبارات عامه می باشد. این پروژه ها از سال ۲۰۰۹ به اینطرف توسط مؤسسه حرکت حمایت مالی می شوند. پروژه ثبت اموال منقول که حاوی ۲۰ میلیارد افغانی می باشد یک موفقیت بزرگ شمرده می شود. این پروژه به متشبین کوچک و متوسط همکاری مینماید تا آنها بتوانند به قرضه دسترسی پیدا نمایند و همچنان سیستم تشریح معلومات میان بانک های خصوصی و مؤسسات مالی که در گذشته یک پروسه بسیار طولانی بود و توسط مکاتیب و استعلام ها این معلومات را تبادل مینمودند، توسط این سیستم

کمپیوتری به بسیار سهولت معلومات مورد ضرورت را بدست میاورند.

بعداً محترم نثار احمد یوسفزی پیرامون میکانیزم و طریق فعالیت این سیستم مفصلاً صحبت نموده و دستاورد های این دفتر را در ربع نخست سالروان چنین برشمرد:

۱. ایجاد قانون رهن اموال منقول
  ۲. مقررۀ رهن اموال منقول
  ۳. ایجاد و افتتاح سیستم ثبت تضمینات اموال منقول مطابق به معیارات جهانی
  ۴. عقد قرارداد سیستم ثبت اعتبارات عامه
  ۵. تطبیق برنامه آگاهی عامه به ادارات ذریب
  ۶. ایجاد مقررۀ گزارش دهی اعتبارات
  ۷. بلند بردن ظرفیت بانک های تجارتي و مؤسسات مالی در رابطه به سیستم ثبت تضمینات اموال منقول و ...
- الی اکنون به ارزش ۲۳.۵ میلیارد افغانی در سیستم ثبت تضمینات ثبت گردیده است، به این مفهوم که به ارزش مبلغ یاد شده در مقابل اموال منقول از طرف بانک های تجارتي قرضه اجراء گردیده است.
- در اخیر این کنفرانس مطبوعاتی به سوالات خبرنگاران رسانه های اطلاعات جمعی پاسخ ارائه شد. □

د صنفی حکومتوالی، درې ورځنی ورکشاپ

احمد جاوید وفا

آمر تحقیقات اقتصادی انجمن بانکداران افغانستان

بانکونو هغه ننگونې چې د افغان بانکونو د ادارو پر وړاندې یې لري له منځه ولاړې شي.

۳- د غړو بانکونو لپاره د شرکتونو/

صنفي حکومتوالی، تگلاره (Corporate

Governance Code) رامنځته کول

چې په تدریجي توګه به عملي کېږي.

د شرکتونو/صنفي حکومتوالی (

Corporate Governance) قواعد/

پرنسپونه به د یوه بانک اداره دې ته

اړ باسي چې په کاري اډانه کې د

«

ټکو باندې چې د شرکتونو/صنفي

حکومتوالی (Corporate

Governance) ورکشاپ کې رڼا پرې

واچول شوه په لاندې ډول دي:

۱- په نړیواله سطحه د تصدیق په

ځانګړې توګه د تجارتي بانکونو د

چارو د سالم پرمختګ او ادارې لپاره

بڼې لارې، چارې موندل.

۲- د افغاني ټولني په اډانه کې د غړو

بانکونو د سالمې ادارې لپاره د قواعدو

وضع کول چې په اساس یې د بهرنیو

په دې وروستیو کې د افغانستان د

بانکونو ټولني د بانکي سکټور د پیاوړتیا

په موخه یو لړ کټلي ګامونه پورته

کړي دي. دغې ټولني د خپلو غړو

بانکونو لپاره د شرکتونو/صنفي

حکومتوالی، کاري ډله (Corporate

Governance Working Group) او

عامل هیئتونو ورکشاپونه په لاره واچول

ترڅو د شرکتونو/صنفي حکومتوالی

تګلارې (Corporate Governance

Code) سلسله پای ته ورسوي. په هغو

ادارې يا USAID د افغانستان د پراختيايزی پانګونې د مالي لاسرسي يا FAIDA پروژې په مرسته شونې شو. په دغه ورکشاپ کې د شپاړسو بانکونو په استازیتوب شپږ ویشو عامل رئیسانو، د هغوی د معاونینو او د مدیره او عامل هیئتو مشرانو ګډون کړی و. د یو لړ نورو مسایلو تر څنګ چې په دې ورکشاپ کې پرې بحث وشو، ګډون کوونکو د ټولو بانکونو لپاره د اخلاقو تګلاره Code of Conduct جوړه کړه خو یقیني شي چې هر چاته خپل حقوق د مساواتو پر بنسټ ورکول کيږي او کاري فضا مطمئنه ده. دغه تګلاره به د افغانستان بانک د مشرتابه لخوا تر کره کتنې وروسته تایید شي او تر هغې وروسته به یې ټول بانکونه په عمل کې په خپلو ادارو کې پیاده کړي. د ورکشاپ ګډونوالو دغه راز د بانکي سکتور ننگونو ته په کتنې سره د افغانستان بانک د قانون د لسمې مادې لپاره یو لړ وړاندیزونه وړاندې کړل چې تر هغې وروسته به د افغانستان د بانکونو ټولني له خوا په رسمي توګه د افغانستان بانک سره د اجراتو لپاره شریک کړای شول. □

روان دي په دې هڅه کې دي چې په خپلو ادارو کې یو لړ هرڅه سالم پرنسیپونه رامنځته کړي ترڅو د مارکیټ/ بازار د زیاتیدونکو خنډونو سره د مقابلې لپاره د سپر په توګه خپلې لارې چارې نورې هم سمې کړي. د شرکتونو/صنفي حکومتوالی (Corporate Governance) د پیدا کیدو راهیسې، د دغې مفکورې قواعد په غربي نړۍ او د اسیا د لویې وچې په ځینو برخو کې د تجارتي ادارو او بانکونو د خپل منځي اړیکو د چارو د بڼه پر مخکې په موخه ګټور ثابت شوي دي. دغه راز له نړیوالو سترو او کوچنیو بانکونو سره اړیکې درلودل د افغانستان لپاره استثنا نده. د دې لپاره چې افغان بانکي سکتور هم له دغه نړیوالو پرمختګونو څخه بې برخې پاتې نشي د افغانستان د بانکونو ټولني د روان عیسوی کال د جون د میاشتې پر ۱۷، ۱۸، او ۱۹ مو- نیټو د خپلو غړو بانکونو د درنو مشرانو لپاره یو درې ورځنی ورکشاپ په لاره واچاوه. دغه ورکشاپ د امریکا د متحدو ایالتونو د پراختیایي

کارکوونکو تر منځ لکه (د مدیره هیئت او عامل هیئت) تر منځ دندې، وظایف او صلاحیتونه مشخص کړي او وکړای شي چې د ځانګړي چلند په اډانه کې د خپلو ټیټ رتبه کارکوونکو دندې هم مشخصې کړي. کله چې د هېواد په دننه کې ټول شپاړس بانکونه د صنفي حکومتوالی (Corporate Governance) قواعد په عمل کې په کار واچوي نو هغه بانکونه چې په افغانستان کې په فعالیت بوخت دي، د نړیوالو سترو او کوچنیو بانکونو پر وړاندې به تر پخوا لازیات د اعتبار وړ وګرځي چې دغه ټکی به په لوی انځور کې له ۲۰۱۴ م کال وروسته نړیوال په افغانستان کې پانګونې ته وهڅوي او د مختلفو مدیریتونو وظایف او دندې به مشخصې کړي چې د کاري اغیزمنتیا لپاره به ګټور ثابت شي. په نننۍ پرمخ تللې نړۍ کې صنفي حکومتوالی (Corporate Governance) د یوې ادارې د چارو د سالمې پرمختیا لپاره اړین دی. هغه هېوادونه چې د پرمختګ خوا ته

کانونه د افغانانو وروستی هیلې

محمد داوود نیازی

طبیعی سرچینې زموږ د شاوخوا ټولو هغو ژوندیو او نازونديو شتمنیو څخه عبارت دي چې مونږ ترې په دودیز ډول ګټه پورته کوو یا ټولې هغه شتمنۍ چې د بشر په لاس نه دي جوړې، بلکې په قدرتي ډول د الهي ډالی په توګه زموږ شاوخوا لیدل کیږي او مونږ ته د پیژندلو، پوهیدلو او په هغو د لاسبري وړ دي. په طبیعي سرچینو کې کرنیزې ځمکې، ځنګلونه، اوبه، کانونه، باد، د لمر وړانګې، د هوا څپې او حتی د ځمکې د جاذبې قوه هم شامله ده چې د هېوادنو د اقتصادي پرمختګ عامل ګڼل کیږي او هر یو یې د هېوادنو په پرمختګ کې ځانګړې ځای لري، کانونه د طبیعي سرچینو هغه برخه ده چې ځمکې لاندې پټه او ډیر اقتصادي ارزښت لري. افغانستان ۲۴ ډوله بېلابېل کانونه لري او د ناسپړل شویو طبیعي زیرمو له کبله د نړۍ له بډایو هېوادونو څخه ګڼل کیږي. د افغانستان مهم کانونه عبارت دي له:

۱- ډبرو سکاره: د ډبرو سکاره د هېواد

په بېلا بېلو سیمو کې چې شمیر یې ۴۷ ته رسېږي تثبیت شوی او مقداري یې ۳۰۰-۵۰۰ میلیون ټنه تخمین شوی دی. له ډبرو سکارو څخه د فولادو، اوسپنې په ویلې کیدو، د کورونو په ګرمولو، خښتو پخولو او حرارتي انرژي په تولید کې ترې کار اخیستل کیږي.

۲- نفت او ګاز: افغانستان د نفتو او ګازو له پلوه هم یو غني هېواد دی چې د هېواد په اقتصاد کې اساسي ونډه لري. افغانستان ۱.۵ تریلیونه متره مکعب ګاز او ۹۵ ملیون بیرله تیل لري خو له بده مرغه اوسمهال افغانستان د نفتو او ګازو د لاسته راوړلو لپاره ملیونه ډالره په لګښت رسوي. که د افغانستان د تیلو زیرمې وسپړل شي نو د هېواد د سوداګرۍ دور کېرې بیلانس د کسر په لمنځه وړلو کې به ډیر ګټور ثابت شي خو که د طبیعي ګازو په هکله خبرې کوو نو افغانستان دومره طبیعي ګازو لري چې د هېواد د کورنیو اړتیاوو تر څنګ به ډیر صادرات هم ولرو چې په تیرو وختونو کې مونږ د سل ملیونو

ډالرو په ارزښت طبیعي ګاز پخواني شوروي اتحاد ته صادروول.

۳- اوسپنه: افغانستان د اوسپنې له پلوه هم ډیر ستر کانونه لري چې د بامیانو د حاجګګ کان د یادونې وړ دی او کابو ۱۰۹ ملیون ټنه اوسپنه لري همدارنګه یو شمیر نور کانونه چې شمیر یې لسو ته رسېږي د هېواد په بېلا بېلو سیمو کې شتون لري. د افغانستان د اوسپنې د کانونو راسپړلو سره سم به په هېواد د ماشیني رغاو (صنعت) په برخه کې اوښتون رامنځته شي. ځکه په مونږ په هېواد کې په کافي اندازه د سکارو ډبرې لرو چې د اوسپنې د ویلې کیدو ځانګړتیا هم لري. په هېواد کې به بېلا بېل فلزي (ماشین الات) توکي په خپله تولید کړو د ټولو وارداتي ماشین الاتو او نورو فلزي توکو مخه به ونیول شي چې د سوداګرۍ د ورکړې کسر به تر ډیره بریده له منځه لاړ شي اوسمهال د فلزاتو په برخه کې ۱۳۰ فابریکې کار کوي چې د هېواد د اړتیاوو ۷۰ سلنه په خپله هېواد کې تولیدیږي.

«

۴- مس: د افغانستان د مسو زیرمې د نړۍ د سترو زیرمو څخه گڼل کیږي. افغانستان د مسو ۱۷ ملیونه ټنه زېرمې لري او که گټه ترې واخیستل شي، افغانستان به په نړۍ کې د مسو د سترو صادرونکو هېوادونو په ډله کې راشي. د افغانستان د کانونو وزارت د سروې او جیولوجی ریاست وایي چې د افغانستان په ۲۴۲ بېلابېلو سیمو کې د مسو کانونه شته چې له دې جملې شپږ یې (لوگر، هرات، کابل او زابل) د هېواد په کچه تر ټولو ستر کانونه په گوته شوي دي. په همدې حال کې د امریکا دفاع

وزارت یوه ځمک پېژندنکي ویلي چې که د افغانستان مس راوسپړل شي، نو د نړۍ د مسو ستر صادرونکي هېواد چيلي ځای به ونیسي. د افغانستان د مسو تر ټولو ستره زېرمه د لوگر د مسو عینکو کان دی چې ۱۲ ملیون ټنه مس لري او اوسمهال یې د سپړلو چارې یو چينايي شرکت چې ام سي سي نومیري مخته وړي او ټاکل شوی چې یاده شوی کمپنی به په دغه کان کې ۸.۲ ملیارده امریکایي ډالره پانگونه وکړي.

۵- مالګه: افغانستان د مالګې د کانونو او رسوبي مالګې له پلوه هم ډیر غني

دی چې درې ځایه ډبري مالګه او اته ځایه رسوبي مالګه لري چې تر ټولو ستره زېرمه یې د تالقانو د تاقچه کان دی. د دې کان کچه ۱۳۰ ملیون ټنه اټکل شوې ده د دغه کان په هکله ویل کیږي که د راویستلو په وخت کې یې پنځوس سلنه تاوان هم قبول کړو نو د اوسنیو اړتیاوو مطابق به دراتلونکو ۱۳۰۰ کلونو لپاره بسنه وکړي.

۶- قیمتي کانې: د هېواد قیمتي کانې هم د هېواد په اقتصاد کې اساسي ونډه لري چې افغانستان بېلا بېل قیمتي کانې د سارې په ډول لاجورد، زمرد، یاقوت،

اووم کال، څلور اوایمه گڼه، د ۱۳۹۲ کال د زمري میاشت

دې وروستيو کې افغان حکومت يو شمير قراردادونه د هېواد کانونو د استخراج په برخه کې له څو نړيوالو شرکتونو سره کړي چې د يو شمير اقتصاد پوهانو او مدني ټولنو له مخالفت مخ شوي او په دې اړه وايي چې د دغو تړونونو 95 سلنه گڼه د بهرنيو شرکتونو او کورنيو مفسدينو جېبونو ته ځي. دوی وايي کوم تړونونه چې تر اوسه شوي يوازې پنځه سلنه گڼه يې افغان ولس ته رسيري پاتې نوره يې د بهرنيو شرکتونو او کورنيو مفسدينو تر منځ ويشل کيږي. دا په داسې حال کې ده چې د کانونو وزير وحيدالله شهبازي ويلي چې د مسو، سرو زرو او تيلو په شپږو کلونو (په نفتي حوزه کې د افغان - تاجک دوه بلاکه، د غزني په مقر ولسوالۍ کې د زرکشاند سرو زرو او مسو کان، د بدخشان په راغستان ولسوالۍ کې د سرو زرو کان، په سرپل کې د بلخ اب د مسو کان او د هرات په پښتون زرغون او ادرسکن ولسواليو کې د شيداد مسو) کې د پانگوني لپاره بهرنيو پانکوالو ليوالتيا ښوودلې ده او کيدايي شي چې دغه تړونونه په نژدې راتلونکي کې لاسليک شي. □

شي، افغانستان به هرکال له دې درکه 5 مليارده ډالره عوايد لاسته راوړي. خو په هېواد کې د کانونو په اړه پوهان دغه ارزښت نه مني، هغوی دعوه لري دغه پلټنه يوازې د هېواد په ديرش سلنه خاوره تر سره شوې ده. همدارنگه د افغانستان د کانونو وزير وحيدالله شهبازي وايي چې افغانستان به له خپلو کانونو څخه تر 2016 کاله پورې په کلني ډول تر يونيم مليارد ډالرو زيات عايد لري او 150 زرو کسانو ته به د کار زمينه برابره کړي. له بلې خوا بهرنيان هم ډير ليواله دي تر څو د هېواد په کانونو کې پانگونه وکړي. د تاريخي اسنادو له مخې په هېواد کې سرو زرو، مسو، سرب، سپين زر، جست او يو شمېر قيمتي کاڼو به ډيره لږه اندازه گڼه پورته شوی، خو په

لعل، د شاه مقصود ډبرې او نورې لري چې د هېواد صادراتو يو برخه او د هېواد په بهرنۍ سوداگرۍ کې مهمه ونډه لري. 7- تالک: تالک هم د هېواد په ختيځ ولايت ننگرهار کې شتون لري چې په سينگار کې ترې کار اخيستل کيږي. په دې برخه کې هم واردات لرو که دې کان ته پاملرنه وشي نو دې سينگاري توکو د واردولو مخه به هم ونيول شي. د افغانستان د طبيعي زېرمو په اړه د امريکا د دفاع وزارت څېړنې ښيي، چې افغانستان د زرو مليارده ډالرو په ارزښت ناسپړل شوي کانونه لري، خو د هېواد د کانونو وزارت د معلوماتو له مخې د دې کانونو ارزښت 3 زره مليارده ډالره ښودل شوی ده او که د نفتو په گڼهون له ټولو طبيعي زېرمو څخه گڼه واخيستل

افزایش میزان صادرات افغانستان در ربع اول سالجاری

تاجکستان ۹.۶٪، آلمان ۵٪ بوده است. کارشناسان اقتصادی علت مشکلات صادرات کشور را عدم شناخت تجار ملی از مارکیت های جهانی، مشکلات در بسته بندی مناسب و معیاری کالا های صادراتی، پایین بودن کیفیت کالا، اخذ مالیات بیشتر از محصولات صادراتی، مشکلات ترانزیتی و غیره می دانند.

در حال حاضر اتاق تجارت و صنایع افغانستان ضمن ارائه خدمات به صنعت کاران، صادرکنندگان و متشبیین خصوصی، آنان را با مشوره های لازم و سودمند جهت رسیدگی به مشکلات شان، طرز ترتیب اسناد تجاری در داخل و خارج کشور کمک همه جانبه میدارد و سکتور بانکی همچنان در راستای اجرای قروض به اقساط طویل المدت و

سایر نقاط جهان صادر می گردد که در نتیجه بخش عمده فایده این صادرات را کشور های همسایه بدست میاورند و در برخی موارد همواره مشکلاتی نیز از جانب کشور های همسایه در برابر اقلام صادراتی کشور ایجاد میگردد که همه را میتوان علت اصلی کاهش صادرات کشور عنوان کرد.

اقلام صادراتی افغانستان را عمدتاً میوه های خشک و تازه، نباتات طبی، قالین، پوست، صنایع دستی، سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی، حبوبات، پخته و برخی اقلام دیگر تشکیل میدهد که در مقایسه با واردات میزان آن کمتر می باشد. صادرات افغانستان در سال ۲۰۱۰ به کشور های پاکستان ۲۵.۹٪، هندوستان ۲۵.۵٪، ایالات متحده امریکا ۱۴.۹٪

صادرات یکی از عوامل مهم رشد و توسعه اقتصاد کشور ها به شمار میرود که با افزایش آن ذخایر ارزی و فرصت های کاری نیز افزایش یافته و همچنان فضای رفابتی تجارت و مهارت های انسانی نیز مساعد می گردد و سرانجام میتوان گفت که افزایش صادرات سبب ایجاد مزیت نسبی در تجارت خارجی (تجارت بین المللی) می گردد.

افغانستان کشوریست محاط به خشکه که بخش عمده صادرات آنرا تولیدات زراعتی، مواد خام معدنی و صنایع دستی تشکیل میدهد که با در نظر داشت تولیدات متنوع، وضعیت صادرات آن به مراتب کمتر میباشد. اکثر صادرات افغانستان به شکل مواد اولیه و بدون پروسس، از طریق کشور های همسایه به

سایر تسهیلات، تجار ملی را یاری می‌رساند. وزارت تجارت افغانستان به ویژه اداره انکشاف صادرات در راستای جهانی شدن تجارت کشور تلاش‌های زیادی نموده است. در سال ۲۰۰۷ ایالات متحده آمریکا غرض تشویق تجارت افغانستان برنامه تجاری ۳۲.۶ میلیارد دلری را با افغانستان توافق نمود که در این برنامه ۵۰۰۰ قلم اموال تجاری افغانستان می‌تواند بدون محصول گمرکی به آن کشور صادر گردد و همچنان طی سال ۱۳۹۱ دولت هند بالای محصولات افغانستان تعرفه‌های گمرکی را تقریباً به صفر رسانیده است.

طبق گزارش اتاق تجارت و صنایع افغانستان در این اواخر بنابر کاهش آفات طبیعی، افزایش در حاصلات میوه جات، کاهش مشکلات سرحدات و چند موارد دیگر باعث شد که در ربع اول سال ۱۳۹۲ صادرات کشور در حدود ۴۰٪ افزایش یابد. میزان صادرات در ربع اول سال گذشته به ارزش ۶۴ میلیون دالر میرسید که در ربع نخست سالجاری بیشتر از ۱۰۰ میلیون دالر رشد نموده است. اما مقامات وزارت تجارت و صنایع در یک نشست خبری افزایش ۶۰ درصد صادرات کشور را

در سه ماه اول سالجاری خیر داد و دلیل اختلاف در ارقام صادرات را فرار مالیاتی برخی از تجار میدانند، همچنان می‌افزایند که بانک جهانی ارزش صادرات افغانستان را ۳ میلیارد دالر تخمین نموده در حالیکه اتاق تجارت و صنایع افغانستان آنرا ۴۰۰ میلیون دالر گزارش داده است.

در رابطه به وضعیت صادرات افغانستان خانم نجلا حبیب یار رییس اداره انکشاف صادرات افغانستان چنین گفت:

در سالجاری بازاریابی خوبی برای میوه تازه و سایر محصولات

داخلی صورت گرفته است. صادرات در عرصه میوه تازه به میزان ۱.۲۳ میلیون دالر می‌باشد که نسبت به سال گذشته افزایش خوبی را نشان می‌دهد. در پهلوی میوه تازه اقلام دیگر صادراتی مانند: قالین، میوه‌های خشک، سنگ‌های قیمتی و ... افزایش خوبی داشته است. نزدیکترین بازار برای میوه تازه کشور پاکستان است که در حدود ۲۰۰ تن زرد آلو در روز به آن کشور صادر می‌گردد

ارقام که در سال گذشته از جانب بانک جهانی در قسمت صادرات افغانستان به نشر رسید ۳ میلیارد دالر بدون صادرات مواد غیر قانونی (مواد مخدر) به نشر رسید. باران‌های موسمی سالجاری در افزایش حاصلات زراعتی کمک نموده که محصولات این سکتور در حدود ۷۰٪ اقلام صادراتی کشور را تشکیل می‌دهد و پیش‌بینی می‌شود که در ربع دوم سال تولیدات و حجم صادرات بیشتر افزایش یابد. اداره انکشاف صادرات تلاش نموده است که بر علاوه مارکیت‌های پاکستان و هند، مارکیت‌های آسیای میانه را نیز تحت پوشش قرار دهد. قزاقستان به میوه خشک و تازه کشور ما به ویژه سیب تقاضا داشته که عنقریب صادرات ما به آن کشور آغاز خواهد شد. همچنان سایر کالاهای صادراتی کشور مانند سنگ‌های قیمتی و صنایع دستی با کیفیت، طبق برنامه‌های قبلاً آماده شده به مارکیت‌های اروپایی صادر می‌گردد که برای صادرکنندگان در این راستا برنامه‌های آموزشی تدویر یافته است تا کالا‌های خود را مطابق خواست مارکیت‌های اروپایی آماده سازند.

خانم حبیب یار افزود: اداره انکشاف

«

صادرات با صادر کنندگان مراکز واحد را ایجاد نموده که در گمرک ها فعالیت دارند و تمام مراحل صادراتی از آنجا صورت می گیرد. چون اکثر کالاهای صادراتی کشور به مارکیت های منطقه صورت میگیرد، بناً جهت جلوگیری از بیروکراسی و سهولت در راستای صادرات نماینده هر ارگان زیربند در ترکیب مرکز واحد یکجا شده مراحل صادراتی را انجام می دهند. همچنان یک تعداد اسناد اضافی که تجار کشور را سرگردان می ساخت حذف گردیده است و تمام مراحل اداری محصولات صادراتی از یک مرکز واحد صورت میگیرد. در همین حال مرکز تماس شماره ۵۱۵۱ دستگاه مخابراتی که در جهت سهولت کاری تجار ملی، در گمرکات و شاهراه ها به همکاری وزارت امور داخله ایجاد گردیده بود، نسبت معاذیری مدتی متوقف بود که به اثر سعی و تلاش اداره انکشاف صادرات دوباره فعال گردید و در پهلوی آن اداره انکشاف صادرات، فرصت های دیگری را نیز جهت سهولت برای تجار ملی ایجاد نموده است و با در نظر داشت موضوعات فوق باید گفت که هدف اساسی این

اداره چگونگی جستجو مارکیت فروش تولیدات و راه های حل آن است تا مشکلات سر راه تجارت داخلی و خارجی رفع گردد، تا تولیدات، فروشات و همچنان شهرت جهانی محصولات کشور افزایش یابد. در دسترس قرار دادن معلومات برای عامه یک امر حتمی است تا فهمیده شود که صادرات افغانستان چگونه میتواند به یک روند اساسی مبدل و یکی از چرخ های اساسی اقتصادی کشور را تشکیل دهد تا اقتصاد افغانستان هر چه بیشتر بهبود یابد. در پهلوی اداره انکشاف صادرات تمام مشخصات و معلومات را پیرامون بازار و پروسه صادرات، بدسترس تجار قرار میدهد و جهت بهبود امور تجارتی برایشان کمک همه جانبه می نماید. همچنان در قسمت بسته بندی و پروسه کالا های صادراتی به ویژه میوه های تازه و خشک با صادر کنندگان و دهاقین توسط یکی از مؤسسات خارجی کار های آموزشی صورت می گیرد، تا کالا های صادراتی بصورت خوبتر و بهتر به مارکیت های جهانی بفروش برسد. در پنج سال گذشته دستگاه های پروسس

میوه جات و سایر محصولات زراعتی در کشور ایجاد شده است که بسته بندی و پروسس در داخل کشور به شکل معیاری صورت میگیرد.

با ایجاد بندر تجارتی چابهار در صادرات سهولت های خوبی بوجود آمده است و کالا ها بصورت مصون و با فاصله کم به مارکیت های نوی دهلی و ممبی و از آنجا به سایر کشور های جهان میرسد که با ایجاد بندر متذکره مشکلات ترانزیتی کشور کمتر گردیده است.

در حال حاضر افغانستان با هند ۳۳٪، با پاکستان ۴۰٪ و متباقی با کشور های آسیایی میانه و ممالک اروپایی صادرات دارد که در آینده نزدیک با ایجاد تمام تأسیسات تجارتی در بندر چابهار و سرمایه گذاری در زیر بنا ها از جانب دولت و سکتور خصوصی، کالا های تجارتی کشور به وقت و زمان خوب به مارکیت های هند و سایر مارکیت ها خواهد رسید. □

منابع:

روزنامه سخن جدید شماره ۶۲۳ مورخ ۱۳

اسد ۹۲

www.wikipedia.org

www.heratcustoms.of

د افغانستان اوسنی اقتصادي حالت

ډېرو هغو هېوادونو چې یو وخت یې مرکزي پلان شوي اقتصادونه لرل، نن ورځه دا سیستم پرېښود، اوس دوي په دی هڅه کې دي چې مارکیټ اقتصاد ته وده ورکړي. په مارکیټ اقتصاد کې د مرکزي پلان کوونکی تصمیمونه د زرګونو شرکتونو سره تبدیلیږي، اوس شرکتونه تصمیم نیسي چې څه جوړ او څوک استخدام او کوم بل شرکت سره شریک کار او چیرته یې چې بیې او ګټې وي د دوي تصمیمونه تر نفوذ لاندې راولي.

اوس د مارکیټ اقتصاد بریالیتوب حیرانونکی ده، ځکه چې په دې سیستم کې هیڅ څوک د ټولني اقتصادي نیکمرغی ته پام نکوي، په دې سیستم کې ګڼ شمېر توکي او خدماتو ډېر پلورونکی او پیریدونکی موجود وي او هر یو د خپلو

«

په معاصره نړۍ کې ډېر هېوادونه د آزاد بازار اقتصادي سیستم کاروي، چې افغانستان هم له دغو هېوادونو څخه دی. دلته ډېری پوښتنې پیدا کیږي چې آیا د نورو هېوادونو په شان دا سیستم افغانستان ته هم ګټور دی که نه؟ آیا د دغه سیستم د خپلولو لپاره زموږ هېواد ټول شرایط پوره کړي؟ آیا زموږ په هېواد کې دا سیستم بریالي دی؟ یا دلایل یې څه دي چې په ښه توګه دا سیستم په افغانستان کې کار نکوي او مطلوبې پایلې ته نشي رسولی دا په داسې حال کې دی چې د نړۍ تقریباً ټول هېوادونه د پر مختګ لوړو پوړیو ته د رسیدلو لپاره مختلف اقتصادي سیستمونه خپل کړي دي. ځینې د مرکزي پلان شوي اقتصادي سیستم او ځینې یې د آزاد بازار سیستم به رڼا کې فعالیت کوي او ځینې بیا د دغو دواړو سیستمونو ګډ ټوک په ځان کړي. که موږ د افغانستان په اوسني اقتصادي سیستم او حالت باندې څه ولیکو دا به اړینه وي چې اوسني سیستم (مارکیټ اقتصاد) ته یوه کتنه وکړو.

کمونستي هېوادونو د نیمې پېړۍ په اوږدو کې په نړۍ کې په دې منطق فعالیت کولو، چې کوم توکي او خدمات دې تولید شي، څوک دې دغه توکي او خدمات تولید او مصرف او په کومه کچه دې تولید شي، چې د دغه سیستم تر شا، مرکزی پلان جوړونې (تیوري) پرته وه، چې په داسې ښه یوازې حکومت اقتصادي فعالیت تنظیمولی شي او اقتصادي نیکمرغیا ته په ټول هېواد کې وده ورکوي.

اډانه کې له نورو سره د آزادو قرار دادونو له لارې سياليو ته د ننه شي، د مصرف او مصرفوونکو آزادي د آزاد بازار بله ټاکنه نښه ده، د مسلک او شغل آزادي همدا شان د آزاد بازار له غوره بيلوونکو بيلگو څخه گڼل کېږي، چې د توليد پر وسايلو او د خصوصي مالکيت پر بنسټ ولاړ دی. د خدمتونو بېي او توليداتو په آزاد بازار کې د عرضې او تقاضا د انډول له لارې د هغه څښتنان په خپله تنظيموي.

په دې سيستم کې بازار ته د هر چا مخه خلاصه ده، په آزاده توگه هر توليدکوونکی کولای شي خپل مال وړاندې کړي همدا راز هر يو مصرفوونکی په خپله خوښه کولای شي د خپلې اړتيا وړ توکي انتخاب او مصرف کړي. اوس مهال په هېواد کې آزاد بازار ته آزاده لاس رسي د دې لامل کېږي، تر څو هر توليدکوونکی هاند وکړي چې د مصرفوونکي د ذوق او مينې سره محصولات وړاندې کړي، ورځ تر بلې د ټاکلي توکي نوي ډيزاينونه توليد او رواج او نوي نظرونه رامینځته شي، اوس په هېواد کې سيالي آزاد دی، که د توکو او پيداوارو کيفيت له يوه لوري د ظرافت او ښيگڼې لامل کېږي له بلې خوا د محصولاتو، پيداوارو او توکو د خرڅلاو د قيمتونو د بيلانس لامل هم ګرځي. □

عبدالحيظ شاهين

اخيسته:

د جنس توليد جنس او پيسی / ليکونکی او راتولونکی پوهنمل کلاب شاه (سبحانی)

ګټو سره دلچسپي لري خو سره له دې په فوق العاده ډول بريالي شوي دي چې په مجموع کې يې اقتصادي نيکمرغي ته وده ورکړی نو بيا ولې دا سيستم په ښه توگه په افغانستان کې د ټولې ټولنی په اقتصادي نيکمرغي کې پاتې راغلی؟ لامل يې دا دی چې په مارکيت اقتصاد کې نامرپي لاس موجود دی، حکومت ته ولی مونږ اړتيا لرو؟ د دې علت دا دی چې حکومت قوانين تعميل او هغه نهادونه وساتي کوم چې د مارکيت اقتصاد لپاره کلیدی رول لري، سره له دې چې په مارکيت اقتصاد کې نامرپي لاس قوی دی خو په هر څه باندې برلاسی هم ندي، په دغه سيستم کې د منابعو په تخصیص کې بدلون راوستل او د حکومت مداخله، ډېر دليلونه لري چې عمده ټکي يې د موثريت لوړول او عدالت تامینول دي.

نامرپي لاس معمولاً د مارکيتونو اغيزناک تخصیص کله نا کله رهبري کوي، خو دا رهبري تل نه وي، که دا کار په دوامداره توگه وشي په دې حالت باندې اقتصاد پوهان د مارکيت د ناکامی اصطلاح استعمالوي، نامرپي لاس تل د اقتصادي نيکمرغي په عادلانه وېش بريالی نه وی او دا ذمه هم نشي وهلي چې هر څوک ښه جامه، ښه صحت او پريمانه توکي ولري. ډيری هېوادونه په دې حقيقت باندې ښه پوه دی او ډېری يې خپلې پالیسی په دې موخه جوړوي تر څو اقتصادي نيکمرغي ته ډير عادلانه وېش وکړي.

په مارکيت اقتصاد کې توليد او مصرف په آزاده توگه د بازار له لاری اداره کېږي، په دې سيستم کې دولت په مستقیمه نه، بلکې په غیر مستقیم توگه مداخله کوي، د بيلگې په توگه دولت کولای شي چې خپل ځینی محصولات بازار ته وړاندې کړي، په سياليو کې برخه واخلي او يا نور قوانين جوړ او عملي کړي ځکه په دې سيستم کې هر څوک شخصي گټی پسې روان دي، توليد او خدمتونه د هغو د تر لاسه کولو لپاره وړاندې کوي او په اقتصادي معاملو کې په آگاهانه يا غير آگاهانه بڼه د ټولنی د ژوند د سطحې په لوړولو کې رول ادا کوي، دا کار ټولنی ته د خدمت لپاره په عالي درک او احساس، په اقتصادي برخو کې تر سره شوی نه دی، بلکې يوازې د شخصي گټو د تر لاسه کولو په موخه، دا اقتصادي کار، په پایله کې ټولنی د ژوندانه د ښه والی خوا ته کشوی.

په افغانستان کې د بازار اقتصادي سيستم په اډانه کې، قرار دادونه آزاد دي، دولت پکې لاسوهنه نه کوي، هر څوک کولای شي په خپله آزاده اراده د شخصي تشبث، د کار او شغل د انتخاب لپاره تصمیم ونيسي او د قانون په

کالا های تولیدی داخلی باید مورد حمایت قرار گیرد

بلکه کالا های چینی را با قیمت بلند تر خریداری می نمایند که متأسفانه این امر در کشور ما به یک فرهنگ مبدل شده است. بر علاوه لوازم لوکس، حتی ضرورت های مراسم مذهبی مانند تسبیح، جای نماز، احرام، اشیاء مورد استفاده سایر مراسم مذهبی، اعیاد، ضرورت های مراسم خوشی مانند: مراسم عروسی و نوروز از کشور های خارجی

«

کنندگان داخلی و مسبب اصلی بیکاری جوانان می باشد. چین با تمام قدرت و توان خود برای حضور هر چه بیشتر در بازار های جهانی عرض اندام نموده، کالا های وارداتی آن بطور رسمی و غیر رسمی با قیمت بسیار ارزان و بدون کیفیت وارد بازار های افغانستان شده که مردم ما نه تنها کالا های مشابه تولیدی کشور را خریداری ننموده،

طی سالهای اخیر بسیاری از دست اندر کاران بخش صنعت با اشاره به واردات بی رویه کالا های بی کیفیت چینی از کاهش قدرت پذیری تولیدات داخلی به دلیل قیمت و کیفیت پایین با تکیه به روش های مانند دامپنگ خبر داده می گویند: افزایش واردات رسمی و غیر رسمی کالا های بی کیفیت سایر کشور ها بازار های کشور را تسخیر و سیر صعودی آن مشکلی فرا راه تولید

داخلی جهت تهیه و خرید مواد خام و اولیه می باشد که با همکاری سه جانبه بانک، تولید کننده و مصرف کننده سازماندهی می گردد، بهبود کیفیت کالا های داخلی نیاز به فرهنگ ترویج، اطلاع رسانی دقیق در مورد ویژگی های محصولات آنها، تبلیغات گسترده و صحیح، قوی تر ساختن سیستم کنترل و نظارت بر تولید و توزیع کالا ها و جلوگیری از بالا رفتن بی رویه قیمت ها ضروری است.

در حال حاضر کشور های همسایه در صدد پروگرام دامپنگ کالا به افغانستان بوده و تولید کنندگان داخلی را مجبور به ترک بازار نموده، بعداً برای کسب سود ناشی از قدرت انحصاری بدست آمده، قیم کالا های خود را افزایش میدهند که در واقع بخاطر جلوگیری از دامپنگ موجود مشکلات متعددی وجود دارد؛ مسلماً بر طرف کردن آن چیزی کمتر از دگر گونی اساسی در نگرش سیاست گذاران به فعالیت های مولد و اتخاذ تدابیر کارساز میسر نخواهد بود، زیرا به منظور جلوگیری از دامپنگ و صدمه های ناشی از آن بر پیکره تولید، نیاز به بازنگری های عمیق

«

در همچو حالت فرهنگ ترویج استفاده از کالا های داخلی به شیوه های گوناگون ضروری به نظر می رسد، بنام کلیه رسانه های تصویری، صوتی و نوشتاری وظیفه دارند تا در جهت تعمیم فرهنگ استفاده از تولیدات داخلی کوشش نمایند، در غیر آن با ادامه وضعیت کنونی تولید کنندگان داخلی نیز زمانی که قیمت تولیدات خود را در مقابل قیمت های نازل کالا های چینی بالا تر می بینند ناچار کیفیت تولیدات خود را تا حد ممکن کاهش میدهند تا بتوانند از نظر قیمت در مقابل اقلام ارزان قیمت چینی آمادگی داشته باشند.

ارائه خدمات اطمینان بخش و قیمت مناسب کالا ها بعد از خرید، مهمترین بخش از نظرات قشر های مختلف مردم در خصوص ساخت و خرید کالا های داخلی است که با انجام این کار زمینه ایجاد شغل و کاستن از افراد بیکار مهیا می گردد، زیرا تولید کنندگان برای افزایش اشتغال، مبارزه با فقر و بیکاری سهم و نقش اساسی دارند.

یکی از مهمترین روش ها برای افزایش خرید کالا های داخلی اقدام بانکها به تأمین قرضه مورد نیاز صنعت کاران

بخصوص کشور چین وارد می گردند که این امر باعث تشدید فرهنگ استفاده از کالا های خارجی شده است. کالا های وارداتی، دارای برنامه و جهت مشخص نیست، انواع اقلام مصرفی و غیرمصرفی از آن سوی مرزها به کشور سرازیر می شود. مصرف کنندگان این اجناس منافع آنی خود را مد نظر گرفته و به خرید اقلام چینی مبادرت می ورزند که از موضوعات مهم تر دیگری در خریداری خود از جمله کیفیت و کارکرد کالا باز میمانند.

تری در سیاست گذاری ها جهت بالا بردن قدرت رقابت پذیری کالا های داخلی احساس می شود. تعطیلی بسیاری از شرکت های تولیدی در کشور گرچه از عوامل گوناگونی نشأت می گیرد، اما بدون شک با واردات کالا های خارجی، به قیمت ارزان و کیفیت های نامعلوم ارتباط تنگاتنگ دارد، کاملاً بجا خواهد بود هر تغییر سیاستی که از ادامه سیل ویرانگر واردات جلوگیری کند یا از شدت این روند بنیان کن بکاهد مورد استقبال تولیدکنندگان داخلی واقع خواهد شد.

از ورود کالا های که قصد دارند در یک برنامه غیر رقابتی با ارائه نرخ های غیر منصفانه به تولیدات داخلی ضربه وارد کنند، جلوگیری و عوامل مؤثر بر رشد و توسعه تولیدات داخلی باید جستجو شود.

بلند بردن سطح مهارت ها در تولیدات داخلی رول اساسی داشته، اگر به اقتصاد کشور های بزرگ جهان مانند جاپان نظر اندازی شود، دیده می شود که جاپان با وجود شرایط نا مساعد جغرافیایی که در تولید محصولات

داخلی دارد، به علت پرورش نیروی ماهر انسانی باز هم از بزرگترین کشور اقتصادی جهان بشمار می آید، به همین دلیل به هر اندازه که بتوانیم نیروی انسانی خود را تربیت و پرورش دهیم، به همان نسبت منابع تولیدی به شکل کارا و مؤثر به کار انداخته شده، در نتیجه سطح کار آرایی، بهره وری و تولیدات داخلی از هر لحاظ به گونه چشم گیر رشد و توسعه خواهد یافت.

از آنجا که توسعه تجارت داخلی برای افغانستان سود آور است، به هر اندازه که اقتصاد افغانستان به اقتصاد جهانی نزدیکتر شود به همان اندازه تولیدات داخلی رشد میکند، درین صورت از یکطرف میزان تولید و درآمد افزایش می یابد از جانب دیگر چگونگی کاربرد ها و فناوری های جدید توسط متخصصان ورزیده خارجی به داخل کشور منتقل می شود که در صورت افزایش میزان تولیدات، اشتغال بیشتر نیز بوجود می آید.

برای افغانستان جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی یک امر ضروری و حیاتی است، زیرا اگر توان سرمایه گذاری های بنیادین بخاطر حرکت

در آوردن موتور صنعت و تجارت را خودش نداشته باشد، برای همیشه متکی به کمک های جامعه جهانی خواهد بود، بنابراین پیدا کردن تکیه گاه های مطمئن اقتصادی برای افغانستان یک امر حیاتی بوده و از طریق سرمایه گذاری های داخلی و خارجی روی زراعت، تجارت و معادن میسر شده میتواند.

فساد اداری که در حقیقت مصارف فعالیت های عوامل تولید و تجارتی را بالا برده و باعث افزایش قیمت های محصولات تولیدی، کاهش تقاضا برای کالا های تولیدی میگردد، در نتیجه انگیزه سرمایه گذاری و کار بیشتر و خوبتر را در همچو شرایط به شکل خود کار از بین می برد، بنأ لازم است برای رشد و توسعه تولیدات داخلی با فساد اداری به شکل جدی مبارزه شود. □

عبدالحفیظ شاهین
منابع و مآخذ

www.china-iran.net

www.asriran.com

www.mardomsalari.com

حمایت مالی بانک جهانی از پروژه های زیربنایی در افغانستان

بعد از سپری کردن چند دهه جنگ که تأثیرات زیانباری بر اقتصاد افغانستان وارد گردید، از سال ۱۳۸۰ به این سو با کمک های مالی جامعه جهانی پروژه های بازسازی و نوسازی در سایر بخش های اقتصادی کشور آغاز گردید. بانک جهانی (World Bank) که در جهت کاهش و از بین بردن فقر و غربت در سایر کشور ها فعالیت می نماید، طی دهه گذشته الی اکنون افغانستان را در جهت نیل به رشد اقتصادی در سایر عرصه ها و سکتور های اقتصادی کمک و یاری رسانیده است که مختصر از چند کمک بانک متذکره طی دو ربع اول سال جاری یاد آوری می نمائیم.

۱- کمک مالی به منظور حمایت از تلاش های دولت افغانستان در عرصه توسعه، بهبود کیفیت و گسترش خدمات صحتی: بانک جهانی مبلغ ۱۰۰ میلیون دالر را به شکل بلاعوض کمک نموده که با

مبلغ یاد شده عرضه خدمات صحتی در ۲۲ ولایت به سطح شهرها و دهات تأمین می گردد؛ پروژه فوق الذکر سیستم ملی صحتی کشور را تقویت بخشیده و ظرفیت وزارت صحت عامه را در عرصه فعالیت های مؤثر صحتی ارتقا خواهد داد. بر علاوه کمک های فعلی، بانک جهانی وزارت صحت عامه جمهوری اسلامی افغانستان را از سال ۲۰۰۳ به این سو مجموعاً ۳۳۵ میلیون دالر کمک نموده است.

۲- کمک مالی به منظور ارتقای سکتور تعلیمات حرفوی و مسلکی: بانک جهانی مبلغ ۵۵ میلیون دالر امریکایی را به منظور رشد و ارتقای تعلیمات مسلکی و حرفوی به وزارت محترم معارف جمهوری اسلامی افغانستان کمک کرده است که قرار داد این کمک در کابل میان وزیر محترم مالی و نماینده بانک جهانی امضا گردیده است.

«

این پروژه مستفید گردیده اند. با کمک فوق الذکر وزارت کار و امور اجتماعی قادر خواهد شد تا به پیشرفت های زیادی نایل آید، این کمک در جهت تسهیل بهبود برنامه متقاعدین و یک سیستم اداری منظم جهت توسعه شبکه مصونیت مؤثر واقع خواهد شد و باید تذکر داد که این تمویل تقویتی موارد ذیل را حمایت می نماید:

- تکمیل بازسازی ساختمان ها و ایجاد سیستم جمعآوری و تنظیم معلومات برای برنامه عامه متقاعدین
- ارتقاء اصلاحات اداری در سیستم تقاعد جهت توسعه پوشش برنامه متقاعدین برای بازماندگان شهدا و معلولین
- فراهم آوری مساعدت نقدی برای ۱۰ الی ۱۲ هزار خانواده بی بضاعت، حدود ۶۰۰۰۰ فرد و ادامه ارتقای پروسه های مؤثر تشخیص و پرداخت مساعدت برای مردم فقیر که این امر مهم در رشد سیستم اداری برنامه مصونیت اجتماعی افغانستان کمک خواهد کرد.
- ارتقای ظرفیت اداری وزارت کار، امور اجتماعی، شهدا و معلولین جهت

برنامه عامه متقاعدین افغانستان منظور نمود. پروژه شبکه مصونیت اجتماعی و حمایت از سیستم متقاعدین در سال ۲۰۰۹ میلادی جهت تقویت خزینه تقاعد و مساعدت با خانواده های آسیب پذیر آغاز گردید که تا حال به شکل منظم و مطمئن فعالیت های خود را به پیش برده است. با تلاش های پیگیر این پروژه، در ساختار ریاست خزینه تقاعد اصلاحات زیادی به وجود آمده است که این اداره را در زمره ادارات عصری و مدرن قرار داده است و باید افزود که طی دو سال گذشته مجموعاً ۱۶۰۰۰ خانواده بی بضاعت و در حدود ۸۰۰۰ فرد از کمک های نقدی

این چنین کمک های مالی جهت گسترش تعلیمات حرفوی و مسلکی کشور خیلی ها مؤثر بوده و مردم را از بیکاری های که دامنگیر قشر جوان است، فقری که مردم ما از آن رنج میبرند و غربتی که به شکل گسترده وجود دارد، نجات خواهد داد.

۳- کمک مالی تقویتی برای برنامه متقاعدین و مساعدت با خانواده های بی بضاعت: بانک جهانی بتاريخ ۲۳ جوزا سالروان ۱۲.۵ ملیون دالر کمک را که از طریق اداره انکشاف بین المللی فراهم گردیده است، به منظور تمویل و ادامه پروژه مصونیت اجتماعی برای مساعدت با خانواده های بی بضاعت و تقویت

مدیریت و تطبیق پالیسی و فعالیت های شبکه مصونیت و اصلاحات در سیستم تقاعد

۴- کمک مالی جهت تقویت رشد اقتصادی و ثبات مالی افغانستان: بانک جهانی بتاريخ ۱۶ اسد سال روان کمک ۵۰ میلیون دالری را جهت تطبیق اصلاحات قانونی، مقرراتی و نهادی افغانستان منظور نمود.

تقویت رشد اقتصادی و ثبات مالی شامل دو دور کمک بوده که به منظور حمایت از اصلاحات پالیسی جهت بسیج نمودن عواید و ایجاد شرایط و محیط مناسب برای سرمایه گذاری در سکتور های بالقوه رشد اقتصادی فراهم گردیده است، برای رسیدن به اهداف یاد شده این کمک در بخش های گمرکات، اداره و مدیریت زمین، استخراج معادن، تکنالوژی معلوماتی و مخابرات، اصلاحات قانونی، مقرراتی و نهادی حمایت لازم را فراهم می نماید. قرار است دور بعدی این سلسله کمک ها در اواخر سال ۲۰۱۳ میلادی منظور گردد.

هدف برنامه اصلاحی که از طریق این کمک حمایت می گردد،

رسیدگی و پاسخگویی به عمده ترین چالش های انکشافی که افغانستان در جریان پروسه انتقال قدرت و بعد از آن به آنها روبرو خواهد شد، می باشد. بر اساس گزارش تحلیلی اخیر بانک جهانی ممکن کاهش احتمالی در میزان کمک های جامعه جهانی سبب کاهش رشد اقتصادی افغانستان گردد. همچنان میزان فقر متداوماً بالا بوده و فشار بازار کار با پیوستن ۴۰۰ الی ۵۰۰ هزار جوان هر سال به نیروی کار روبه افزایش است.

بانک جهانی در قسمت حمایت و همکاری خویش جهت تطبیق پالیسی های اصلاحاتی و فراهم آوری زمینه سرمایه گذاری در ساحاتی که ظرفیت رشد بیشتر را دارند، با دولت افغانستان وعده سپرده است که این کمک ها در راستای تداوم فعالیت های اقتصادی در جریان تطبیق پروسه انتقال و بعد از آن، همزمان با کاهش کمک های جامعه جهانی، در تقویت روند جمعآوری عواید و ثبات مالی در این کشور از جانب بانک جهانی، مؤثر و ممد خوانده شده است.

قرار است در نتیجه تطبیق این پروژه سطح جمعآوری عواید افزایش یابد، محیط مناسب برای سرمایه گذاری خصوصی در بخش های استخراج معادن، تکنالوژی معلوماتی و مخابرات بوجود بیاید، قیمت خدمات تیلیفون موبایل کاهش یابد، چارچوب مناسب قانونی و مقرراتی برای اداره و مدیریت زمین شکل گرفته و همچنان فرصت های بیشتر برای صرفه جویی هزینه در پروژه های زیربنایی عامه به میان آید که تطبیق و نظارت کلی این پروژه را وزارت مالیه جمهوری اسلامی افغانستان بدوش دارد.

در اخیر امیدواریم تا افغانستان از وابستگی به کمک های خارجی رهایی یابد و روزی باشد که عواید کشور از سایر منابع عایداتی کشور بدست آمده و تکافوی تمام هزینه های کشور را نماید.

یما عقیف

منابع و مآخذ

www.worldbank.org.af

azia@worldbank.gov.af

<http://pe.ria.ru/afghanistan>

Radio azadi

د ټولنيزې او بشري پانګې پر مختا (انکشاف):

پنځمه برخه

بشري او ټولنيزې منابعې بې له شکه د ودې په ثبات او خوندي ساتلو او د حکومت د پرمختيايي استراتيژۍ برياليتوب لپاره مهم او اغيزناکه دي. د کرنې د پرمختيا، مناسب کار چې د جندر مسايلو ته په کې لاسرسې شوي وي، د معياري خدماتو د وړاندې کولو په شمول په افغانستان کې د سولې د رامنځ ته کولو لپاره په بشري پرمختيا کې د پانګه اچونې زياتوالي مهم رول لري. د اعتماد وړ بنسټيزو خدمتونو برابرېدونکي منبع د بناريانو او دولت د اړيکې غوره سمبول او د اعتماد وړ چاپيريال برابرولو لپاره لازم کار دی. د لير پړاو او بدلون په لسيزه کې د لومړيتوب لرونکي ملي برنامو بريالی تطبيق به د حکومت د

ظرفيت د پياوړتيا لامل شي او د افغانستان حکومت په دې برخه کې د تطبيقوونکو مؤسسو په همکارۍ ټولو وګړو ته لازمه او اړين خدمتونه وړاندې کوي.

په تيره لسيزه کې د بنسټيزو خدماتو په وړاندې کولو په ځانګړې توګه روغتيا او د ښوونې او روزنې په برخو کې په افغانستان کې د پام وړ پرمختګ شوی

دی. تير پرمختګونه د خلکو د لا زياتې ګټې اخيستې په موخه دوام، ټينګښت او ښه والي ته اړتيا لري. د دې خدماتو معيار او د پوښښ کچه به د بدلون د لسيزې په اوږدو کې ښه والی ومومي.

”ټولو لپاره د ښوونې او روزنې“ برنامه چې د بشري منابع د پرمختيا د برخې (کلستر) له برنامو څخه يو برنامه ده، په عالي کيفيت سره ابتدايي او ثانوي زده

«

کلیو او بانډو ته د لاسرسی ملي برنامه (د کرنې او کلیو پراختیا کلستر)، بزگر او ټولنه د لویو لارو له ملي شبکې سره چې په ورته وخت کې د کار کولو له پراخې ساحې سره یو ځای د دې سرکونو د خوندي ساتلو لپاره اړین بریښي، نښلوي.

سیمه ایزه یو ځای کیدنه (ادغام):

له جغرافیایي پلوه، افغانستان د خپل

د پرمختیا کلستر) او لوړو زده کړو د کیفیت او هغه ته د لاسرسی زیاتوالی، د دې برخې له مهمو موخو څخه گڼل کیږي. ټولو لپاره روغتیا (بشري منابع د پرمختیا کلستر) د لازمه جوړښتونو، د بشري ځواک او د متناسب سیستم د جوړیدو، خوندي ساتلو او په کار اچولو له امله روغتیايي خدمات د دې برخې (کلستر) پاتې موخې تشکیلوي.

کړو ته لازمه لاسرسی او په هغه کې شاملیدل په ځانگړې توگه انجونې د دې برنامه اصلي موخې دي. دا برنامه ټولنیز مالکیت په ځانگړې توگه په لرو پرتو، کم امنه او کم منفعته سیمو کې غښتلی کوي. د خصوصي سکتور په همکارۍ په هغو برخو کې چې مستقیماً په پرمختیا کې ونډه لري، د لوړو زده کړو د فرصتونو پراختیا (د بشري منابع

موقعیت په پام کې نیولو سره د اسیا په زړه کې د دې وړتیا لري چې نه یوازې ځان بلکې نور هېوادونه په مرکزي اسیا کې له احاطه شوي (محاط) حالت څخه وچې ته یعنې د نورو هېوادونو متصل حالت ته بدل کړي. څرنګه چې د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي اعلان کړی، "افغانستان په اسیایي ډګر باندې د بدلیدو " د توکو، افکارو (اندیشو)، خدمتونو او په اسیا کې د پراختیا په حال اقتصادونو او خلکو تر منځ د اتصال د مرکزي ټکي او د تمدنونو د راتولیدو سوله ایز ځای (ډګر) هیله لري." افغانستان درې مهمې اقتصادي، فرهنګي، سیاسي او جغرافیایي سیمې په اسیا کې ایران، په غرب کې د پارس خلیج هېواده او په شمال کې د هند نیمه (شبه) قاره له جنوب ختیځ او مرکزي اسیا سره نښلوي.

سیمه ایزې همکارۍ په هره کچه چې د افغانستان په ګټه دي په هماغه کچه د سیمې په ګټه هم دي. افغانستان د اسیا له فعال اقتصاد سره د نښلیدو او لاس نه ور وړل شویو انساني او طبیعي منابعو څخه ګټه اخیستلو په صورت کې کولای شي

په یو باثباته مالي او سوداګریز مرکز بدل شي چې د لا اقتصادي فرصتونو په وړاندې کولو سره به د خپلو هم ښاریانو او سیمې د خلکو په ګټه دندې ترسره کړي. د دې ګټو په درک کولو سره، د نړیوالې ټولنې د پام وړ کوشنونه په پایله کې سیمه ایزې اقتصادي همکاريو لپاره د افغانستان او د هغه د ګاونډیو ترمنځ د یو غښتلي بنسټ (بنیاد) جوړیدل تر لاس لاندې نیول شوي دي. د بندرونو د مدیریت له لارې د نشه یي توکو پر وړاندې د مبارزې بنسټ (بنیاد) او همدا ډول نړیوالو جرمونو او نشه یي توکو د قاچاق د شبکو په محدودولو کې مرسته، له سیمه ایزې همکارۍ څخه ګټل کېږي. دې ډول ګټو ته په پاملرنې سره، دلته د نړیوالې ټولنې په ملاتړ د افغانستان نږدې او لرې ګاونډیانو تر منځ اقتصادي همکاريو لپاره د یو غښتلي بنسټ د جوړیدو په موخه بې دریغه هلې ځلې او کوشنونه ترسره شوي دي. اقتصادي او پرمختیایي زمینو برابرول ژوندی رول لري خو د سیاسي اختلافاتو حل هم اقتصادي زمینو او د ودې

زیاتیدو لپاره مهم بریښي. په همدې بنسټ، له ګاونډیو او سیمو هېوادونو سره سیاسي خبرې اترې باید د اعتماد د رامنځته کیدو په موخه چې مسائل یې د استانبول د پروسې په اډانه کې تعریف او پلي کېږي، دوام به ولري.

بیخښتیزې پروژې د سیمه ایزو پیاوړو اړخونو سره بشپړې او یا د کار لاندې دي. شاوخوا ۲۰۰۰ کیلو متره حلقوي سرکونه چې د بشپړیدو په حال کې دي. د افغانستان او د ګاونډیو په اقتصادي یوځای کیدنه کې مهم رول لري. د اوسپنې پټلۍ فعالیت د لومړي ځل لپاره په هغه هېواد کې چې د افغانستان دریم ستر ښار مزار شریف له حیراتانو سره نښلوي، د ۱۳۹۰ کال په دسامبر کې پیل شو چې په اسیا او اروپا کې د ازبکستان د اوسپنې پټلۍ سترې او پراخې شبکې او سیمه ایز بازارونه سره نښلوي. دا پروژه د حمل او نقل د دهلزونو یوه برخه جوړوي چې د مرکزي اسیا د سیمه ایزو اقتصادي همکاريو د برنامې لاندې (د اسیایي پرمختیایي بانک په مالي مرسته) حمایته کېږي. د حمل او نقل د پروژې سر بېره موله ازبکستان او تاجکستان څخه د

«

سیمه ایزو پانګه اچونو پر بنسټ چې د ملي برنامو په اډانه کې د لومړیتوب لرونکي یاد شوي دي، برابر کړي دي:

د بیخښتوونو جوړیدو له لارې پرمختګ (د اوسپني پټلۍ، سرکونه، انرژي، معلوماتي تکنالوژي او اړیکې) د بشري منابع پرمختیا، د مسلکي مهارتونو ښوونه او د کار موندنې د بازار اسانتیا، پانګه اچونه، سوداګري، ترانزیت، د سرحدونو (مرزونو) مدیریت او د حوادثو سیمه ایز مدیریت په افغانستان کې د سیمه ایزو مهمو پروژو تمویل یو روښانه لومړیتوب دی.

د افغانستان د بیخښتوونو د پیسو صندوق چې د ۱۳۸۹ کال د لیندۍ په میاشت کې جوړ شوی، د اسیایي پرمختیایي بانک او د پراختیا وړ میکانیزم په مرسته د تمویلونکو منابعو او د بیخښتیییزو پروژو بشپړوونکو ترمخ ربط ورکونکی دی. □

ادامه لری...

جریده بسوی خودکفایی (دورنمای استراتیژیک برای دهه تحول)

ژباړه: عین الله عیان

تاجکستان جمهوري دولتونه سره د مرکزي اسیا د سیمه ایزه اقتصادي همکاریو په اډانه کې د اشخاصو، موټرونو او توکو د لیږد رالیږد سرحدي (مرزي) توافق لیک رانغاړي. افغانستان د اقتصادي همکاریو د سازمان په اډانه کې د سیمه ایزو مرستو پراختیا ته دوام ورکوي. د تیرو دوو کلونو په اوږدو کې د پام وړ پرمختګونه شوي دي چې افغانستان د هغه تړونونو له مخې د نړیوالې سوداګرۍ سازمان ته سوق کوي.

افغانستان لپاره د سیمه ایزو اقتصادي همکاریو (مرستو) پنځم کنفرانس چې د ۱۳۹۱ کال د وري په ۸ او ۹ نېټه د دوشنبې په ښار کې جوړ شوی وو، د مخکني کنفرانسونو او افغانستان لپاره د سیمه ایزو اقتصادي همکاریو کنفرانس او داسې نورو کنفرانسونه په پرتله یې پرمختګونه زیات بریښي چې د پالیسی اړوند مسائلو د څیړلو په موخه جوړ شوي وو. دې کنفرانس افغانستان لپاره ښه فرصتونه د افغانستان د لید لوري د بدلیدو په برخه کې چې د پنځلس پروژو او په لاندې ساحو کې د

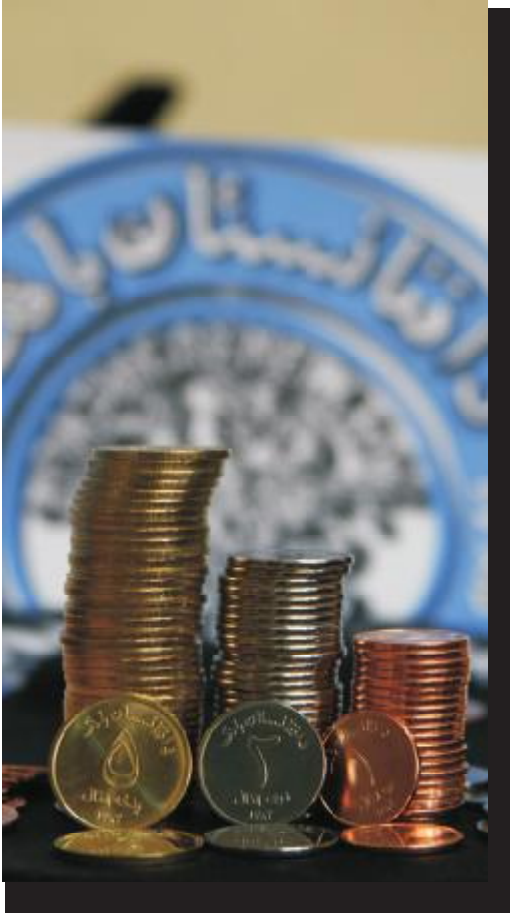
برېښنا د لیږد کرښې (خطوط) چې د انرژۍ ۲۴ ساعته برېښنا یې تامین کړی، هم ایجاد کړي دي. د انرژۍ سوداګري چې افغانستان او د هغه ګاونډي هېوادونه د برېښنا د لیږد کرښو او د ګازو د پایپ لاینونو په جوړولو کې شاملوي هم طرحه او تر لاس لاندې نیول شوي دي. په همدې بنسټ، افغانستان د پام وړ ترانزیتي هېواد په توګه د انرژۍ د لیږد په بهیر او د ترکمنستان، افغانستان، پاکستان او هند د ګازو د پایپ لاین په نوبت کې خوځنده رول به دوام ولري.

د پالیسی او قانون جوړونې، سوداګرۍ، ترانزیت، پانګه اچونې د ودې، د سیمه ایزو او نړیوال پیوستون، د پولو (مرزونو) د مدیریت او د سوداګرۍ سیمه ایز مرکز لپاره د ښه چاپیریال برابرولو په برخو کې به پرمختګونه دوام ولري. افغانستان یوه اندازه توافق لیکونه لاسلیک کړي دي چې د جنوبي اسیا د ازادې سوداګرۍ د توافق لیک په شمول د افغانستان او پاکستان ترمخ د حمل او نقل او ترانزیت د سوداګرۍ توافق لیک، تاجکستان سره دوه اړخیزه توافق لیک او له قرغزستان او د

ناج محمد تمکین
د افغانستان بانک د ختیځ
زون اقتصاد پوه

افغانی، زموږ ملي پولی واحد

ارزښت کې پاتې کيږي او ملي اقتصاد ورسره ورځ په ورځ د پرمختګ په مسیر کې مخکې ځي.

زمونږ افغانی بانکونو ته نه یوازې د کمیت له پلوه بلکې د کیفیت له پلوه هم د سیمې د هېوادونو په پرتله یو ځانګړی ارزښت لري او د اقتصادي پلوه یې پشتیبانه هم خورا قوي او غښتلې ده خو ډیری شمېر هېوادوال شته چې د افغانی بانکونو سره د خاصې پاملرنې نه کار نه اخلي چې له امله یې بانکونو ته د خپل عادي وخت په پرتله زر زریري نو له همدې کبله د افغانی

هر هېواد ځان ته ملي ارزښتونه لري او دغو ارزښتونو ته په کتو سره یو څوک د دغه هېواد د خلکو د ملي احساس د غښتلتوب اندازه په اسانۍ سره لګولی شي، د یو هېواد ملي پولی واحد د نوموړي هېواد په اقتصادي پیاوړتیا کې یو ځانګړی ارزښت لري. څومره چې د خلکو اعتبار په خپل ملي پولی واحد زیات وي، په هماغه کچه باندې یې د ملي تولیداتو د ارزښت کچه د زیاتیدو په حال کې وي. پیسې چې د هېواد ملي پولی واحدونه وي او د پیسو سیاستونه چې د ملي اقتصاد عمده او ستره برخه ده په اقتصادي پرمختګ کې پیاوړی رول لوبوي.

زمونږ د هېواد ملي پولی واحد افغانی دی او افغانی زموږ د ملي هویت څرګندونه کوي، هر افغان اړ دی چې د خپلو راکړو ورکړو او په ټولو اقتصادي معاملو کې د خپل افتخار افغانی بانکونو ته نه استفاده وکړي چې دا کار د دې لامل کيږي چې د هېواد ملي پولی واحد په مناسبه اندازه په

قوي ساتل خورا ستونزمن کار دی. د افغانیو د قوي ارزښت برکت دی چې هېواد کې د بیو سطحه او یا هم د انفلاسیون کچه تر ډیره بریده تر کنټرول لاندې ده. په ننني عصر کې د انفلاسیون د درجې ټیټ ساتل ډیر مشکل دی خو زموږ د ملي پولي واحد ارزښت د بیو د سطحې سره همغږی روان دی. افغانی بانکنوټونه د ټول ملت بانکنوټونه دي او په ملت یې حق جوړیږي چې خپل ملي پولي واحد ته په خاص ارزښت باندې قایل شي، همدا افغانان دي چې د هېواد په ثبات، د خپل ملي پولي واحد په ثبات کې باید رغنده رول ولوبوي او د خپلو افغانیو ارزښت ته په اهمیت باندې قایل شي. ■

بانکنوټونو د استعمال په مهال باید خاصه پاملرنه وشي ځکه چې په چاپ یې کافي لګښت راځي. زموږ د افغانی بانکنوټونو ارزښت د ډېرو هېوادونو د پولي واحدونو د ارزښت په نسبت قوی دی او کله چې د پیسو د ارزښت په هکله خبرې کوو نو موخه ترېنه د هېواد په د ننه کې د پیسو د پیریدلو ځواک دی او د پیریدلو ځواک د بیو د عمومي سطحې سره ځانګړی تړاو لري پدې معنی کله چې د پیسو د پیریدلو ځواک کم شي نو ورسره د پیسو ارزښت کمیري او کله چې د پیریدلو ځواک زیاتیري نو د پیسو ارزښت ورسره هم زیاتیري خو د پیسو ارزښت د عمومي بیو سره بیا برعکس اړیکه لري یعنې کله چې قیمتونه لوړ شي نو د پیسو ارزښت ټیټیږي او که قیمتونه ټیټ شي د پیسو ارزښت غښتلی وساتل شي نو د پیسې ارزښت ورسره تر ډیره بریده پیاوړی ساتل کیږي، په تیرو شاوخوا لسو کلونو که نظر واچوو نو زموږ د افغانی داخلي او بهرنی ارزښت دواړه تر ډیره حده قوي ساتل شوی دی او دا زموږه د پولي سیاست مثبتې زیربنه ده، کنه د نړۍ په دې انفلاسیوني بهیر کې د خپلې پولي واحد ارزښت تر ډیره حده

په افغانستان کې د اقتصادي ودې او مالي ټينگښت د پياوړتيا لپاره ۵۰ ميليونه ډالره بلاعوضه مرسته

واشنگټن، ۱۳۹۲ کال د زمري ۱۶- نن نړيوال بانک ۵۰ ميليونه امريکايي ډالره بلاعوضه مرسته چې د نړيوالې پرمختيايي ادارې لخوا برابرېږي، د قانوني، مقرراتي او نهادي اصلاحاتو د پلي کيدو په برخه کې د افغانستان دولت د هڅو او کوښښونو د ملاتړ په موخه منظور کړې.

د پاليسۍ د پرمختيا برنامه: "د اقتصادي ودې او مالي ټينگښت پياوړتيا" د بلاعوضو مرستو په دوو دورو کې شامله ده، چې د عوايدو د راتوليدلو او د اقتصادي ودې په بلقوه سکټورونو کې پانگه اچونې او مناسب چاپيريال برابرولو لپاره د پاليسۍ د اصلاحاتو د ملاتړ په موخه، چمتو شوې ده. يادو شويو موخو ته د رسيدو په موخه، دا بلاعوضه مرسته د گمرکونو، د ځمکې د ادارې او مديريت، د کانونو د استخراج، د معلوماتي او مخابراتي تکنالوژۍ په برخو کې له قانوني، مقرراتي او نهادي اصلاحاتو څخه لازم ملاتړ کوي. ويل کيږي چې د دې بلاعوضو مرستو لړۍ وروستۍ پړاو به د ۲۰۱۳ ميلادي کال په اواخرو کې منظور شي.

د اصلاحي برنامو موخه چې د بلاعوضې مرستې له لارې حمايه کيږي، مهمو پرمختيايي ننگونو ته لاسرسی او ځواب ورکول چې افغانستان د ليرد د پروسې په اوږدو کې او وروسته ممکن له هغې سره مخ شي، ده. د نړيوال بانک د وروستي څيړنيز راپور په بنسټ کيدای شي د نړيوالو مرستو په کچه کې احتمالي ټيټوالی د دې هېواد په اقتصادي وده کې د هغه د اوسني اوسط د نيمايي کچې ټيټوالي لامل شي. د بې وزلۍ کچه په دوامداره توگه لوړه پاتې ده او هر کال د افغانستان په کاري ځواک له ۴۰۰-۵۰۰ زرو ځوانانو به زياتيدو د کار پر بازار فشار لا پسې ډېرېږي. سربېره پر دې، د دې هېواد مالي بودجه تر ډېره بريده نړيوالو تمويلونکو مرستو پورې تړلې ده او د افغانستان دولت ته د امنيتي او پرمختيايي مسؤوليتونو د ليرد په پايله کې او د عامه خدماتو له زياتيدو سره به مالي اړتياوې هم زياتوالی ومومي.

"مونږ د افغانستان دولت سره د اصلاحاتي پاليسيو د پلي کيدو او په هغو ساحو کې چې د لا زياتې ودې ظرفيت لري پانگې اچونې لپاره د زميني برابرولو په موخه خپل ملاتړ او همکارۍ ته دوام ورکوو" افغانستان لپاره د نړيوال بانک د دفتر سرپرست بناغلي پال ادوين سسک په خپلو خبرو کې داسې وويلي. "په ځانگړې توگه دا بلاعوضه مرسته د افغانستان دولت سره د ليرد لړۍ د پلي کيدو په اوږدو کې او وروسته د اقتصادي فعاليتونو د دوام په برخو کې ملاتړ کوي. د نړيوالې ټولنې د مرستو له کميدو سره سم، مونږ هيله لرو ترڅو بلاعوضه مرستې په هېواد کې د عوايدو د راتوليدو او مالي سيستم د ټينگښت بهير په پياوړتيا کې گټور واقع شي."

ټاکل کيږي چې د دې پروژې د پلي کيدو په پايله کې د عوايدو د راتوليدو کچه زياتوالی ومومي، د کانونو د استخراج، معلوماتي او مخابراتي تکنالوژۍ په برخو کې د خصوصي پانگې اچونې لپاره مناسب چاپيريال برابر شي، د ټيليفون او موبایل د خدمتونو بېي راتپې شي، د ځمکې اداره او مديريت لپاره قانوني او مقرراتي اډانه جوړه شي او همدا ډول په عامه بيخښتيزو پروژو کې د لگښت کمښت لپاره لا فرصتونه رامنځ ته شي.

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د مالي وزارت د يادو شويو اصلاحاتي برنامو د پلي کيدو او ټوليزې څارنې مسؤوليت په غاړه لري. □

www.worldbank.org.af

ژباړه: عين الله عيان

کسر تجاری جاپان از اثر ضعف ین بحرانی تر شده است

کسر تجاری جاپان در ماه جولای نسبت به یک سال قبل تقریباً دو برابر تخمین شده است و این حالت از اثر ضعف ین که هزینه های واردات را بالا برده، بمیان آمده است.

کسر تجاری جاپان تا زمانی ۱۰۲ ین (۱۰۵ میلیارد دالر؛ ۶.۷ میلیارد یورو) افزایش پیدا کرد که واردات این کشور نسبت به یکسال قبل در حدود ۱۹.۶ فیصد افزایش یافت.

از طرف دیگر پالیسی سازان یک سلسله اقدامات شدیدی را جهت احیای مجدد رشد اقتصادی منتشر ساختند، که این روند باعث افت ۲۵ درصدی ین در مقابل دالر از ماه نومبر ۲۰۱۲ بدینسو گردیده است.

کارشناسان میگویند، باوجودی کسر روبه رشد، حکومت هنوز هم به همین پالیسی های ناکام خود ادامه داده و هیچگونه اقدامی برای بهبود روند تجارت در این کشور نکرده است.

جونکو نشیوکا، رئیس اداره اوراق بهادار RBS طی یک مصاحبه به بی بی سی گفت: "بخاطر احیای مجدد اقتصاد جاپان ناگزیر هستیم ارزش واحد پولی خود را در کوتاه مدت در حد پایین نگهداریم تا از طریق تولیدات و صادرات خود بتوانیم نفع بیشتر برداشته و کسر تجاری که روبه فزونی است، مرفوع سازیم."

طبق معلوماتی که در اوایل همین ماه منتشر گردید، میزان رشد جاپان نسبت به ربع قبلی در ربع ماه اپریل الی جون کاهش یافت. سومین اقتصاد نیرومند جهان همه ساله در حد ۲.۶ درصدی رشد قرارداد، که از حد ۴.۱ درصدی سه ماه اول همین سال افت کرده است.

افزایش صادرات

ین کم ارزش از خود فوایدی نیز دارد، که عمده ترین آن اینست که تولیدات و اموال تجاری جاپان را برای خریداران خارجی آن ارزانتر به فروش میرساند.

که این امر باعث افزایش و رشد صادرات میشود که در نتیجه میتواند یکی از عمده ترین ابزارهای رشد اقتصادی جاپان محسوب شود.

آمار و معلومات منتشر شده از سوی وزارت مالیه این کشور

نشان میدهد که نسبت به سال قبل انتقال اموال از جاپان در ماه جولای ۱۲.۲ درصد افزایش یافته است، که از ماه دسمبر سال ۲۰۱۰ بدینسو سریع ترین روند رشد بشمار میرود.

صادرات به چین که از جمله بزرگترین شرکاء تجاری جاپان میباشد، نسبت به یک سال قبل (۴.۷ درصدی در ماه جون) به ۹.۵ درصد افزایش یافته است.

در عین حال انتقال اموال تجاری به ایالات متحده امریکا نسبت به یک سال قبل از حد ۱۴.۶ درصدی ماه قبلی به ۱۸.۵ درصد افزایش یافته است.

کارشناسان میگویند که بازیابی و رشد مجدد اقتصادی در بازارهای عمده جهان مانند ایالات متحده امریکا به جاپان کمک خواهد کرد تا از طریق صادرات بیشتر سطح کسری خود را پایین بیاورد.

هیدکی متسومرا، کارشناس در انستیتوت تحقیقاتی جاپان می گوید: "قسمیکه توقع میرود، صادرات به دلیل تأثیرات ین از واردات پیشی خواهد گرفت و این امر احتمالاً کسر را نیز به گونه دوامدار کاهش خواهد داد."

در عین حال ین کم ارزش به صادرکنندگان سودی بیشتری میرساند، بخصوص وقتیکه آنان عواید شان را دوباره از خارج به کشور داخل میکنند.

چیزی که امیدوار کننده است اینست که مفاد و عواید بیشتر منجر به حصول پول نقد بیشتر از سوی این شرکت ها میشود تا بالای توسعه تسهیلات داخلی به مصرف برسانند و به کارمندان خویش معاش بیشتر بپردازند.

یک تعداد کارشناسان گفته اند که همچون اقدامات از سوی صادرکنندگان بزرگ جاپان احتمالاً تقاضای داخلی را مجدداً احیا نموده و رشد اقتصادی را تقویت می بخشد. □

بی بی سی

ترجمه: مسعود ودان

وضعیت اقتصادی جهان

پس از جنگ دوم جهانی سه نهاد عمده اقتصادی عرض اندام نمودند که اکثراً در خدمت شرکت های فراملیتی و نهاد های مالی بین المللی قرار گرفتند. سازمان تجارت جهانی، صندوق بین المللی پول و بانک جهانی برنامه های اقتصادی بسیاری کشورها را تنظیم میکنند و صندوق بین المللی پول براساس شرایط معین به کشورهای بدهکار پول میدهد تا مصارف بازسازی، ایجاد بازار آزاد و سیاست های که مشوق سرمایه گذاری خارجی است، مورد حمایت قرار گیرد.

بزرگترین اقتصاد جهان را ایالات متحده امریکا دارد که تولید ناخالص داخلی این کشور در حدود ۱۳.۸۶ تریلیون دالر میباشد، در حالیکه در سال ۲۰۰۷ مجموعاً تولید ناخالص داخلی ۱۵ کشور حوزه یورو ۱۴.۴۵ تریلیون دالر گزارش داده شده بود. بعداً چین دومین اقتصاد بزرگ جهان را داراست که در سال ۲۰۰۷ بنابر سروی مؤسسات مالی بین المللی، بعد از ایالات متحده امریکا در مقام دوم قرار گرفت. رشد اقتصادی این

کشور، همچنان به سرعت ادامه دارد. باید گفت که بیش از ۵۰٪ مردم چین مصروف فعالیت در سکتور زراعت و مالداري، ۲۴٪ در بخش صنعت و متباقی در بخش تجارت مصروف اند.

در سال ۲۰۱۱ صندوق بین المللی پول پیش بینی نموده بود که چین در پنج سال آینده به نخستین اقتصاد جهان مبدل خواهد شد. این کشور در سال ۲۰۱۶ در شاخص های اقتصادی از امریکا پیشی خواهد گرفت. از سوی دیگر ارزش تولید ناخالص داخلی چین در سال ۲۰۱۰ یازده هزار و دو صد میلیارد دالر را نشان میداد که در سال ۲۰۱۶ به ۱۹ هزار میلیارد خواهد رسید، ارزش این شاخص در سال ۲۰۱۰ در ایالات متحده امریکا ۱۵ میلیارد و دو صد ملیون دالر و در سال ۲۰۱۶ به ۱۸ هزار و ۸۰۰ میلیارد دالر خواهد رسید. همچنان پیش بینی میشود که تا ۵ سال آینده سهم چین در اقتصاد جهان از ۱۴٪ به ۱۸٪ برسد.

جاپان بر اساس سروی سال ۲۰۰۷ مؤسسات مالی بین المللی مقام سوم را کسب نمود و هند بر اساس قدرت خرید

و حجم اقتصادی از آلمان سبقت نمود و مقام چهارم را کمایی کرد.

بنابر گزارش صندوق بین المللی پول و بانک جهانی خسارات بحران اقتصادی جهان در حدود ۳.۹ تریلیون دالر وانمود شده است که رشد اقتصادی جهان را در سال ۲۰۰۹ میلادی ۳٪ کاهش و در سال ۲۰۱۰ به ۲.۲٪ کاهش پیش بینی کرده بودند.

اقتصاد دانان به این باور اند که اقتصاد ایالات متحده امریکا دیگر نمی تواند عامل پیشرفت اقتصاد جهان باشد و جهان هم نمی تواند به اقتصاد این کشور تکیه کند. یعنی رونق اقتصادی جهان مشروط به رشد سایر اقتصاد های جهان است.

اتحادیه اروپا دومین بخش اقتصاد جهان به شمار می رود، کاهش تولید ناخالص داخلی ۱۷ کشور حوزه یوری یورو در سه ماه اول سال ۲۰۱۳ منفی ۰.۲ درصد گزارش داده شده است در حالیکه این رقم در سه ماه اخیر سال ۲۰۱۲ منفی ۰.۶٪ بود. این رکود در حالیست که کشورهای چین، امریکا، جاپان و

«

هند رشد سریع اقتصادی را می‌پیمایند. در کشور های حوزه یورو ۱.۶٪ سرمایه گذاری در ضرر بوده و صادرات این حوزه همچنان ۰.۸ درصد کاهش را نشان می‌دهد. در ۳ سال گذشته اتحادیه اروپا توانسته است تنها ۲٪ از فاصله عواید میان ثروتمندان و فقرا را در منطقه یورو کاهش دهد، اما این وضعیت در فرانسه زیاده‌تر محسوس است، زیرا خدمات اجتماعی در مقایسه با سایر کشور های حوزه یورو در این کشور بهتر است.

بحران کشور های عضو اتحادیه اروپا که از رشد پایین، ناتوانایی مالی و فشار سرمایه گذاران ناشی شده است، یک مسئله نهایت جدی به شمار می‌رود. بازیابی ثبات مالی و بودجوی در شرایطی که رشد اقتصادی آن ناچیز یا منفی است و در اثر آن نرخ بهره نیز بالا می‌رود، منحنی چالش بزرگی سر راه اقتصاد جهان قرار گرفته است، ولی نرخ بهره در اقتصاد های هشت کشور صنعتی جهان بسیار پایین باقی خواهند ماند.

اینکه اقتصاد جهان به کدام مسیر میلان دارد، اقتصاد دانان نظریات گوناگون ارائه داشته اند که در این اواخر صندوق بین المللی پول در تازه ترین گزارش های خود از اقتصاد جهان ابراز نگرانی کرده است. این نگرانی عمدتاً در اقتصاد های بزرگ و پیشرفته است. با اعتماد و اعتقاد به گزارش

پولی فوق نگرانی زیاد در بخش کالا ها منتقل شده محسوس است. قیمت کالا ها بیش از انتظار و حدس دانشمندان بالا رفته است که حتی خاطره های تورمی دهه هفتاد را به یاد جهانیان می‌آورد. اما دور نیست که اثرات منفی به پیکر اقتصاد جهانی داشته باشد و در پهلوی آن خطر اختلال های بیش از حد در عرصه نفت است که یگانه منبع قوی انرژی همه سطوح در جهان بشمار می‌رود که این چالش ها در اقتصاد های نو ظهور جدی تر پنداشته میشود. اقتصاد دانان روند بهبود را در این زود ها نامتوازن می‌پندارند.

نرخ بلند بیکاری در اقتصاد جهان هم از جمله چالش های جدی بشمار می‌رود، رشد منفی نرخ بیکاری پس از بحران اقتصادی جهان در بسیار از کشور ها مانند زخم بدون مرهم باقی مانده است، بازار مسکن با گذشت هر روز رکود میابد که دامنگیر کشور های پیشرفته هم گردیده است. از سوی دیگر بحران اتحادیه اروپا تأثیرات زیادی بالای اقتصاد جهان گذاشت که هنوز هم نگرانی های بازار ثبات مالی رفع نشده، بانکهای تعدادی از کشور ها به فکر آن شده اند که در مورد پرداخت قروض تجدید نظر نمایند. اما بانک های مرکزی استرالیا و ناروی شروع به افزایش نرخ بهره کرده اند، در حالیکه بانک های

مرکزی امریکا، اروپا، بریتانیا و بانک جاپان بعید است که نرخ بهره خود را تا سالهای ۲۰۱۳ - ۲۰۱۵ افزایش دهند.

همچنان انتظار می‌رود که رشد اقتصادی امریکا بعد از سال ۲۰۱۰ بین ۲ تا ۲.۵ درصد باشد. همچنین نرخ مسکن و مصارف مستهلکین نیز احتمالاً ۱.۸٪ افزایش خواهد یافت، اما رشد تولید ناخالص داخلی قوی تر در ایالات متحده امریکا امکان پذیر نخواهد بود. یقیناً یکی از موانع افزایش مصارف خانوارها، نرخ بیکاری است؛ انتظار می‌رود نرخ بیکاری در سال های نه چندان دور در امریکا به ۱۰.۵٪ برسد، افزایش نرخ بیکاری مانع افزایش دستمزدها نیز خواهد شد.

کارشناسان امور اقتصاد می‌گویند که ادامه و گسترش ویرانگر نرخ بیکاری که چند سالی است خواب آسوده را از چشمان بسیاری مردم جهان و دولت‌مردان ربوده است، در سال گذشته میلادی نیز با قدرت و سرعت هر چه تمام تر به تاخت و تاز در سراسر جهان ادامه داشت، تا جاییکه سال ۲۰۱۳ را به بدترین سال اشتغال خصوصاً برای جوانان تبدیل کرد. براساس اعلام سازمان جهانی کار (ILO)، رکورد بیکاری جوانان جهان در سال ۲۰۱۳ میلادی نشان می‌دهد که ۸۱ میلیون از جوانان جویای کار ۱۵ تا ۲۴ سال دارند که مدتها بیکار اند و تعداد بیکاران سال

«

۲۰۱۳ میلادی نسبت بیکاران سال ۲۰۰۷-۲۰۱۰ حدود ۸.۷ میلیون نفر بیشتر از ریکارد ثبت شده سال ۲۰۰۷ میلادی میباشند، در حالیکه تعداد جوانان بیکار از ۹.۱۱ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۱۳ درصد در اواخر سال ۲۰۰۹ میلادی رسیده بود. نیروی کار جوان به دلیل نبود کار در بازار، امید خود را برای یافتن شغل دست کم برای یک دهه از دست می دهند که این فاجعه زمانی است. در سال ۲۰۰۸ میلادی ۱۵۲ میلیون نفر از نیروی کار جوان یعنی ۲۸ درصد در مشاغل خدماتی و کارهای طاقت فرسا مشغول بوده و کمتر از ۱.۲۵ دالر در روز عاید داشته اند.

تعدادی به این باور اند که کشورها و دولت هایی که در سال های قبل سخت ترین بحران اقتصادی را پشت سر گذرانده اند. در سال ۲۰۱۳ به هدف جبران بخشی از خسارت بحران سال های قبل و همچنین جلوگیری از غرق شدن مجدد در مرداب های خاموش، اما عمیق باقی مانده از بحران سال های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ به جان اقتصاد یکدیگر افتادند و همت خود را معطوف کردند که جیب های خالی شان را از خزانه های دیگران پر کنند. روی همین مسائل در تعدادی از کشورهای خاور میانه و کشورهای عربی که ذخایر سرشار نفت و سایر مواد خام را دارند اعتراضات و اختشاشات اوجی است که شاید به

کشورهای دیگر نیز سرایت نماید. کارشناسان اقتصادی چنین پیش بینی می کنند که رشد اقتصادی در اکثر کشورهای در حال ظهور بعد از سال ۲۰۱۰ بهبود خواهد یافت طوریکه اقتصاد بازارهای در حال ظهور از امریکا، اروپا و جاپان پیشی خواهد گرفت. اقتصادهای آسیا به جزء جاپان با رشد تولید ناخالص داخلی ۷.۱ درصد و اقتصادهای امریکای لاتین، خاور میانه و افریقا نیز رشد اقتصادی سه تا چهار درصد را تجربه خواهند کرد. اما اقتصادهای در حال ظهور اروپا فقط با رشد ۱.۷ درصد رو به رو می شوند.

اقتصاددانان توصیه میکنند: برای بیشتر اقتصاد هاییکه کسر خارجی دارند سیاست های مالی و پولی انقباضی ضروری است؛ هر چند در کوتاه مدت ممکن است باعث اضافه جهش نرخ ارز شود و در دراز مدت نتایج مؤثر خواهد داشت و متذکر میشوند که برای برخی دیگر از اقتصاد هایی که کسر یا مازاد دارند، رشد سریع اعتبارات و قیمت دارایی ها می تواند تهدیدی برای ثبات مالی باشد. سیاست گذاران این کشورها باید فعالیت های حفظ ثبات را اجراء کنند و به نظام های مالی شان قابلیت ارتجاعی بیشتری ببخشند و همچنان تعدادی از اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه باید برنامه های هدف گذاری شده برای رسیدگی به مشکلات فقرا

داشته باشند که از افزایش قیمت مواد غذایی به شدت آسیب می بینند. تعدادی به این باور اند که در اقتصادهای پیشرفته که بیرون از حوزه یورو هستند، باز هم چشم انداز اقتصادی خیلی متفاوت است. از بسیاری جهات، اتحادیه اروپا اکنون در نقطه مهمی قرار دارد که اگر اقدام جدی برای سیاست مالی هماهنگ و مسؤولیت پذیری مشترک انجام نشود، بیرون رفت از بحران ها خیلی دشوار خواهد بود. اقتصاد کشورهای مشترک المنافع شوروی سابق همچنان آهسته آهسته بهبود می یابند؛ بهبود اقتصادی با سرعت یکنواخت و سریع پیش می رود.

در روسیه انتظار میرود که بعد از سال ۲۰۱۴ رشد این کشور به بالاتر از ۴.۷۵ درصد برسد، بخش خصوصی هنوز برای رشد در تلاش است. اگر چه روسیه تا حال رشد دو رقمی را ندیده است و تا حدی در بحران جهانی سال ۲۰۰۹ دچار مشکل شد، اما نرخ رشد متوسط سالانه آن از سال ۲۰۰۰ به بعد ۵٪ بوده است. موفقیت روسیه بعد از سال ۲۰۱۰ عملکرد مالی آنست که برخلاف کسر بودجه، مازاد بودجه دارد عامل این موفق، بلند رفتن قیمت گاز و نفت، رشد اقتصادی، اصلاحات مالی و مدیریت محتاطانه است، عواید نفت و گاز روسیه ۳/۱ حصه مجموع عواید آن کشور را تشکیل میدهد.

«

رشد تقاضای داخلی چین، هند، اندونزی و استرالیا توانسته است تا حدی شوک خارجی ناشی از کاهش تقاضا برای صادرات را جبران کند. در حال حاضر حق رای کشورهای آسیایی در صندوق بین‌المللی پول ۲۰ درصد است که تردیدی نیست با افزایش نقش کشورهای آسیایی در تعاملات اقتصادی و تجاری جهان حق رای این کشورها در صندوق بین‌المللی پول افزایش چشمگیری خواهد یافت. بناً به گزارش وال استریت ژورنال، این احتمال که آسیا می‌تواند تا سال ۲۰۳۰ به بزرگترین منطقه اقتصادی جهان تبدیل شود، پیش‌بینی درستی خواهد بود. براساس آنچه آسیا ظرف چند دهه اخیر به آن دست یافته است، این پیش‌بینی بسیار پذیرفتنی به نظر می‌رسد که آسیا طی پنج سال پیش رو به مرکز اقتصاد جهان تبدیل شود و آسیا قادر خواهد بود، موج سرمایه و تجارت بیشتری را به سمت خود جذب کند. □

بایانی

ماخذ: مبانی علم اقتصاد نوشته داکتر دولشاهی

www.khabaryaab.com

www.magiran.com

www.wikipedia.com

www.donya-e-eqtasad.com

www.jahannnews.com

به خود اختصاص خواهد داد. صندوق بین‌المللی پول همچنین پیش‌بینی کرده است اندازه اقتصاد آسیا تا سال ۲۰۳۰ از اندازه اقتصاد گروه هفت پیشی خواهد گرفت. گروه هفت گروهی است متشکل از اقتصادهای صنعتی عمده جهان یعنی ایالات متحده آمریکا، جاپان، بریتانیا، فرانسه، آلمان، کانادا و ایتالیا است. همچنان باید گفت که کشورهای آسیایی نقش مهمی در بیرون رفت اقتصاد جهانی از رکود و بحران مالی سال ۲۰۰۷ میلادی داشته اند تا جایی که در میان همه مناطق جهان، بیشترین نقش را برای خروج از رکود اقتصادی جهان ایفاء کرده است. احیای اقتصادی در این منطقه مرهون دو مزیت است: صادرات و تقاضای داخلی قوی. این دو عامل نه تنها منعکس کننده اثر محرک های اقتصادی است، بلکه نشان‌دهنده تقاضای خوب بخش خصوصی نیز است. چین و هند در میان کشورهای آسیایی، نقش مهمی را در خروج اقتصاد جهانی از بحران و رکود ایفاء میکنند، اما نقش سایر کشورهای آسیایی نیز در این روند بسیار مهم تلقی می‌گردد. کشورهای آسیایی می‌توانند با اتخاذ سیاست های اقتصادی و مالی صحیح و مناسب سطح استاندارد های زندگی مردم خود را ارتقا دهند. اگرچه بحران مالی اخیر جهان تأثیر منفی زیادی بر صادرات کشورهای آسیایی داشته است، اما

در میان دیگر صادرکنندگان انرژی این حوزه، کشورهایی که کمترین ارتباط را با خارج دارند انتظار می‌رود که بهترین عملکرد اقتصادی داشته باشند. به ویژه ترکمنستان از قیمت بالای گاز منتفع خواهد شد و با رشد ۹ درصدی در آینده پیش‌تاز منطقه خواهد بود، همچنان در ازبکستان هم انتظار می‌رود که رشد حدود ۷ درصد داشته باشد.

برای کشورهای واردکننده انرژی رشد متوسط ۵.۲۵ درصد را در سال آینده پیش‌بینی نموده اند. در مجموع رشد کشورهای این حوزه وابستگی زیادی به وضعیت اقتصادی روسیه دارد که حرکت آن به سمت رونق اقتصادی است.

روند بازگشت بهبود اقتصاد در بیشتر اقتصادهای آسیایی به حرکت خود ادامه میدهد. عمده ترین دلیل آن عملکرد صادراتی خوب، تقاضای بخش خصوصی داخل و در برخی موارد رشد سریع اعتبارات است. حتی با وجودی که رشد با طی کردن چرخه‌های فصلی اش کمی معتدل تر شده، اما ثبات یافته است و آسیا همچنان سریع تر از سایر مناطق پیش می‌رود.

بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول در سال های نه چندان دور اقتصاد آسیا، به بزرگی اقتصاد امریکا خواهد رسید. بر علاوه تا آن زمان آسیا حدود یک سوم تولید ناخالص داخلی جهان را

افغانستان در یک بازی دوستانه

فوتبال، پاکستان را شکست داد

نموده بودند که این خود نشان دهنده همبستگی مردم و ارج گذاری به ارزشهای ملی کشور میباشد. بر علاوه برگزاری این چنین مسابقات را در تحکیم وحدت ملی و یکپارچه گی میان افغانها و همچنان تحکیم روابط دوستی بیشتر میان مردم دو کشور به فال نیک باید گرفت.

هیئت رهبری و منسوبین د افغانستان بانک پیروزی همه ورزشکاران و مدال آوران از مسابقات جهانی را در همه رشته های ورزشی تبریک گفته، از تلاش و زحمات تیم ملی فوتبال و فدراسیون فوتبال افغانستان به قدردانی یادآوری نموده و از بارگاه خداوند غیور موفقیت های هرچه بیشتر در تمام امور زندگی برایشان تمنا مینماید. □

زیرک ملیا

آفرینی نمایند و آرزوی مردم را به یقین مبدل سازند. تماشای این مسابقه منحصر به ورزشگاه کابل نبود، بلکه صدها هزار تن از هموطنان ما در سراسر کشور و جهان این مسابقات را از طریق تلویزیون های شان بطور زنده تماشا کردند و از شوق و احساس اشک خوشی میریختند. این در حالیست که (سی و هفت) سال قبل افغانستان (یک در مقابل صفر) تیم ملی فوتبال پاکستان را شکست داده بود. ورزش که در مجموع پیام آور صلح، دوستی و توانایی جسمی انسانهاست، مسابقه فوتبال میان تیم های ملی افغانستان و پاکستان مصداق حضور پر رنگ مردم هم از مردان، زنان، کهن سالان و جوانان بود که اکثریت بیرق کشور را در دست یا صورت شان حک

در مسابقه دوستانه فوتبال که میان تیم های ملی افغانستان و پاکستان به میزبانی افغانستان در ورزشگاه کابل، فدراسیون فوتبال افغانستان برگزار گردید بود، ملی پوشان کشور توانستند سه در مقابل صفر تیم ملی پاکستان را شکست دهند و افتخار جدیدی را از آن کشور نمایند. ۲۹ اسد ۱۳۹۲ روز بیاد ماندنی در تاریخ ورزش کشور خواهد بود، زیرا از یک سو صدای بلند و طنین انداز بیشتر از ۵۰۰۰ افغان و از سوی دیگر یکپارچه گی ملت سر بلند افغانستان که از اقشار مختلف کشور برای دیدار این مسابقه حضور به هم رسانیده بودند، این همه ورزشکاران پر قدرت کشور را نیرو بخشید تا بیشتر و بهتر بدرخشند و با روحیه عالی بازی و به کشور بیشتر افتخار

اطلاعیه د افغانستان بانک!

مطابق ماده سی و سوم قانون د افغانستان بانک پول رایج و واحد پولی افغانستان افغانی است، بناً از عموم افغانها، دواير و مؤسسات دولتی و خصوصی آرزومندیم تا در قرار داد ها و سایر معاملات و داد و ستد های اقتصادی، پول افغانی را ترجیح دهند، چون افغانی از با ثبات ترین پول های منطقه بوده که در ثبات برنامه ریزی های اقتصادی تان مثمر واقع می شود.

BanK

Da Afghanistan Bank, Publication
Issue 74 Seventh Year, August 2013

د ټولو افغانانو څخه غوښتل کېږي خو په اقتصادي راکړو او ورکړو کې
له افغانو کار واخلي، ځکه چې افغانی په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده
چې ستاسو د اقتصادي برنامو جوړونه په ثبات کې ګټوره تمامیری.